

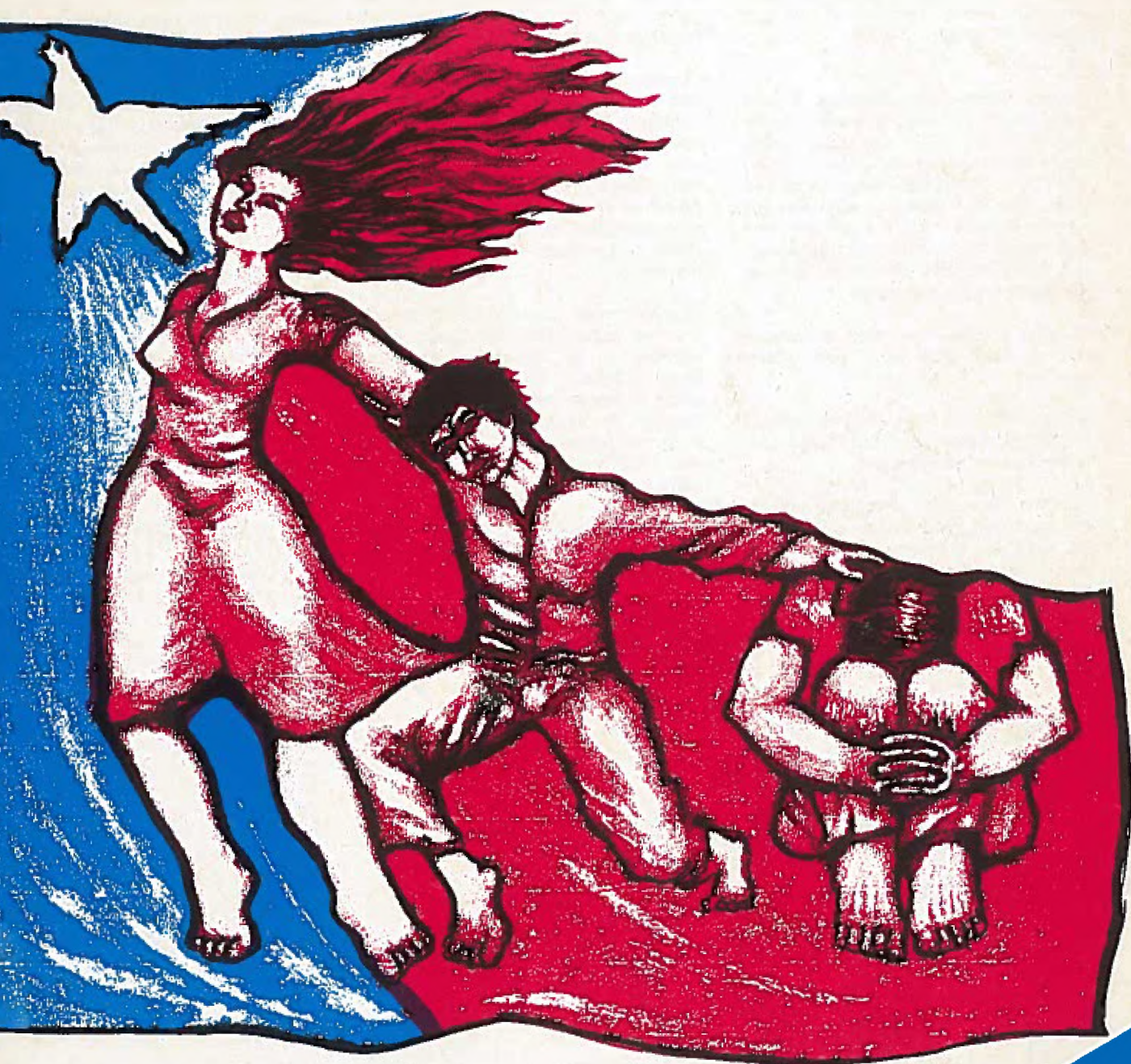
CHILE BULLETINEN

Nr 3

1981

Ärgång 9

Pris: 9 kr

**solidaridad, unidad y
organización**

SPECIALNUMBER
OM
FACKET I CHILE

Den fackliga rörelsen blickar

Ett av militärernas huvudmål när de tog makten 1973 var att krossa fackföreningsrörelsen. Men trots massfångslanden, tortyr och mord har de inte lyckats.

Det fackliga arbetet lever vidare. Repressionen och de nya sociala och ekonomiska villkoren har dock

tvingat den fackliga rörelsen att söka nya vägar. Och nya mål. Diskussionens vågor går höga i Chile kring frågan om vilken typ av samhälle man kämpar för och hur man ska nå dit. Det är en viktig och avgörande diskussion för det fackliga arbetet. På den står och faller enheten och styrkan inom fackföreningsrörelsen

I ett gammalt grått stenhus inte alls långt från Santiagos centrum bor Clotario Blest, eller "Don Clota" som han kärleksfullt kallas.

Clotario Blest, den drivande bakom grundandet av den chilenska landsorganisationen CUT och dess ordförande under många år, är nu över 80 år. I sitt långa vita skägg (som han låtit växa fritt alltsedan militären tog makten i Chile), sitt lite kortare men lika vita hår och sina kärleksfullt intensiva ögon ser han nästan ut som en lite passiv religiös drömmare.

Religiös är han. Men ingen drömmare. Och så långt från passiv som tänkas kan.

Vetskapen om det kan ändå inte hindra en lätt häpenhet när "Don Clota" som inledning av samtalet säger:

— De som nu förespråkar en social pakt med tyranniet gör inget annat än säljer ut arbetarnas intressen till dem som den 11 september 1973

dränkte sina händer i dödade arbetares blod. Vi kommer aldrig att gå med på en social pakt. Och vi kommer att bekämpa dem som gör det.

Clotario Blest är en liten man. Hans röst är ljus. Men det finns en styrka i honom som inte sviktar och gör att man förstår att det är sant att denne man, som så mycket påminner om en världsfrånvärd religiös grubblare, i själva verket är den outtröttlige agitatorn för arbetarklassens intressen som alla kämpande människor i Chile håller så mycket av.

Samtalet med Clotario Blest klagar över två saker. För det första kontinuiteten i de chilenska arbetarnas kamp. Clotario Blest, liksom många andra chilenska arbetarledare som fortfarande är aktiva, representerar ett historiskt minne för hela arbetarklassen. Såväl vad gäller negativa som positiva erfarenheter. För det andra speglar han — med sin skoningslösa attack mot dem som idag förespråkar en "social pakt" — vilken nivå den fackliga kampen i Chile har nått.

Vid första påseendet kan det kanske låta som ett märkligt påstående. Men tänk efter! I vilka situationer brukar man tala om nödvändigheten av en social pakt?

Inte är det i situationer där arbetarrörelsens organisationer är svaga och där arbetarklassen domineras av passivitet och uppgivenhet. I den typen av situationer har ju den härskande klassen situationen under kontroll. Den har inget behov att genomföra någon "pakt" med arbetarnas organisationer. Härskarna kan ändå göra som de vill.

Nej, förslag om etablerandet av en "social pakt" förekommer oftast i en krisituation av något slag och syftet med den är att få arbetarklassen att, mot vaga löften om förbättringar längre fram, lägga band på sina krav idag. Syftet är, brukar det heta, att skapa "social fred för att garantera det ekonomiska framåtskridandet".

Social pakt slavbinder

Men idag diskuteras alltså förslaget om en "social pakt" i Chile.

Det är visserligen inte Pinochet som väckt förslaget. Det är istället Kristdemokraterna som gjort det. Och de har fått stöd av såväl CNS som "Tiogruppen". Syftet med förslaget är att "möjliggöra övergången till demokrati på ett ordningsfullt och fredligt sätt". Erbjudandet i förslaget innebär att arbetarna "på eget bevåg begränsar sina krav". Förhoppningarna med det är att "vare sig regeringen, de väpnade styrkorna eller företagen ska kunna undgå att värdera" förslaget på ett sådant sätt att de går med på en övergång till demokratin.

Clotario Blest, och många med honom, har reagerat häftigt mot förslaget. De menar att det slavbinder och därmed försvagar arbetarrörelsen. Men andra — som tex CNS och "Tiogruppen" som också arbetat i opposition mot juntan — stöder det alltså.

Oavsett vilken åsikt man har om förslaget, så innebär ändå själva det fak-

ar framåt

” Den chilenska fackliga rörelsen är ännu ganska svag på grund av Pinochets politik. Denna är: Söndra för att härska. Vår princip är den motsatta: Ena för att segra. ”

tum att förslaget väckts och att det idag utgör en skärningspunkt i diskussionen inom den fackliga rörelsen att den fackliga återuppbyggnaden i Chile avancerat.

Det finns en facklig rörelse i Chile idag. På de flesta arbetsplatser finns fackföreningar. Deras möjligheter att agera är begränsade. Men de finns där. Och diskussionen idag handlar inte — som den gjorde för bara några år sen — främst om nödvändigheten att överhuvud taget organisera sig. Idag har den fackliga rörelsen börjat blicka framåt. Igen, kan man kanske tillägga. Diskussionerna rör sig om morgondagens samhälle, hur man kan komma dit och vad det betyder för verksamheten idag.

Den "sociala pakten" är ett förslag. Uppbygget av arbetarrörelsen som en "social kraft" i kamp mot regimen och mot borgarklassen är ett annat.

Allt detta speglar inte en arbetarrörelse som är passiviserad och uppgiven,

utan en arbetarrörelse som börjat erövra den styrka och aktivitet som så brutalt krossades den 11 september för snart åtta år sen.

Den långa vägen till enhet

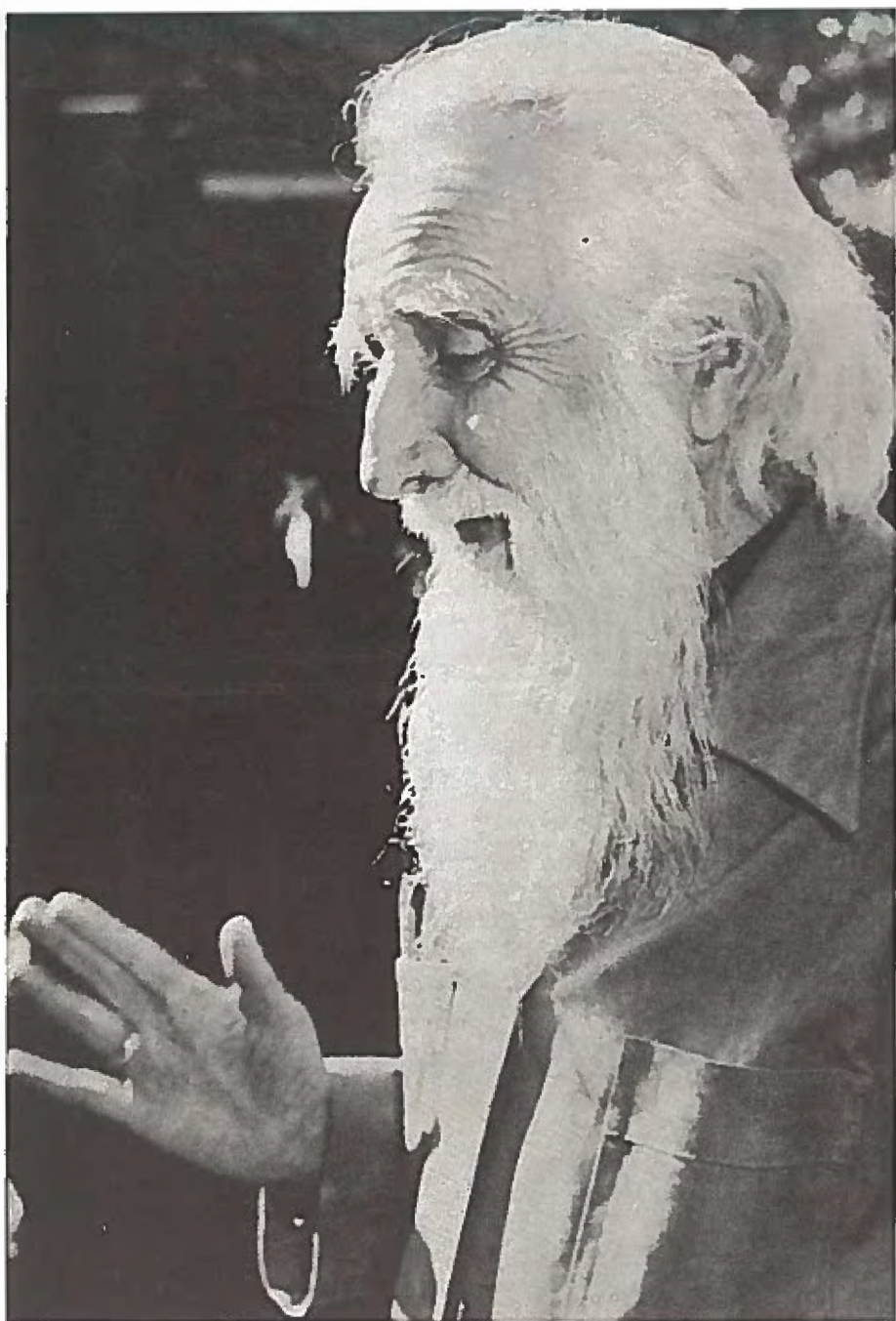
Vägen dit har varit lång. Och svår. Och minst av allt rak. Det har handlat om att komma över skräcken; om att våga börja handla kollektivt igen; det handlade om att börja kämpa tillsammans — först blygsamt via brev och petitioner, sen genom tydligare protestaktioner, demonstrationer, övertidblockad och t o m strejk. Det handlade om att dra slutsatser av dessa kamp-erfarenheter och om att organisera sig utifrån dessa erfarenheter på så sätt att man nästa gång inte skulle göra om samma misstag som förra gången. Det har alltmer handlat om att samordna sig; att flera fackföreningar går samman i förbund och sammanslutningar av olika slag. Det har handlat om att lära sig utnyttja de små möjligheter som diktaturen ger för att flytta sina positioner framåt. Men det handlar också om ledarskap, om vilken som

är den bästa vägen framåt och om vilket målet egentligen är.

Det är här debatten om "den sociala pakten" växer fram.

Debatten har polariserat den fackliga rörelsen i Chile. Därför kan det tyckas att den splittrar. Men den enade fackliga rörelsen i Chile krossades vid kuppen 1973. Det som finns idag har växt fram efter kuppen. Och den har växt fram på ett splittrat och ojämnt sätt därför att diktaturen inte har tillåtit något annat. Debatten idag är därför inte splittrande. Snarare är den enande i den meningen att samma diskussion förs inom hela rörelsen, oavsett dess organisatoriska ramar. De ideologiska och politiska klargöranden som debatten tvingar fram underlättar snarare än försvårar uppbygget om den enhet alla av överens om är nödvändig. För — som bl a Clotario Blest sagt — en verklig enighet kan bara byggas av sådana som vet vad de andra tycker.

LARS PALMGREN

En historia färgad av blod, förföljelse och massaker

För att kunna förstå dagens fackliga rörelser i Chile är det nödvändigt att känna till dess historia.

En historia kantad av blod, förföljelse och massaker. Tusentals arbetare, kvinnor och barn gav i början av seklet sina liv för mänskligare arbetsförhållanden och drägligare löner.

1924, efter år av kamp, tilltvingade de sig rätten att organisera sig i egna, självständiga fackföreningar. 1953 bildades CUT, den bredaste fackföreningsrörelsen någonsin.

Men historien går igen. Idag tvingas arbetarna åter handgripligen försvara sina grundläggande rättigheter. Än en gång förnekas de rätten att organisera sig i självständiga, demokratiska fackföreningar. Och än en gång vill de som har makten svälta ut dem.

Artikeln härintill är den första av två om arbetarrörelsens historia fram till regeringen Unidad Popular. Materialet är ett av Chilebulletinen omredigerat material ur en bok av Tor Sällström som givits ut på Unga Filosofers Förlag. Artiklarna har tidigare publicerats i Chilebulletinen nr 3/75 och 4/75.

Fackföreningar bildas — och möts av förtryck

Den chilenska arbetarklassens första organisationer bildades under inflytande från anarkistiska och anarkosyndikalistiska hantverkare och arbetare. Till en början skedde det inom ramen för defensiva skyddsföreningar för ömsesidig hjälp (*mutuales*), men senare också i form av mer fackligt inriktade organisationer (*mancomunales*). De sistnämnda var i högre grad än de andra arbetarklassens egna organ och redan

mot slutet av 1800-talet började dessa organisationer sluta sig samman i större grupperingar. Så bildades tex redan 1896 Socialistiska Unionen, vars tidning Proletären ursinnigt bekämpades av regeringen och den borgerliga pressen.

Detta därför att den härskande klassen naturligtvis med förfäran såg de chilenska arbetarnas uppvaknande i salpeterdistrikten i norr liksom i övriga gruvområden i landet. Företagarna och gruv- och jordägarna hade redan 1838 grundat sin första intresseförening — Na-

tionella Jordbrukssällskapet — och kunde varken tillåta att arbetarna organiserade sig eller ge dem drägliga arbets- och levnadsförhållanden. För att hejda arbetarnas organisationssträvanden och sätta stopp för deras blygsamma krav satte de i stället in armén mot folket. Listan över de massakrer som kantar den chilenska arbetarklassens väg mot bättre levnadsförhållanden är lång och blodig. Den första stora arbetarstrejken i Valparaisos hamn ägde rum 1903, och skördade omkring 30 döda och ett mångdubbelt större antal sårade, fängslade och dömda. Två år senare dödades ett tjugotal arbetare under "köttstrejken" i Santiago. I kuststaden Antofagasta dränktes år 1906 arbetarnas blygsamma lönekrav i blod under en aktion där regeringen to m satte in en kryssare mot folket, och året därefter ägde den fruktansvärda massakren i Iquique rum. Där mejades den 21 december 1907 tusentals försvarslösa arbetare, kvinnor och barn ned av militärens kulsprutor som svar på begäran om högre löner. Det exakta antalet mördade är inte känt men ligger mellan 2 000 och 4 000 personer.

Första centralorganisationen

Dessa och följande massakrer gjorde det alltmer uppenbart för arbetarna att det var nödvändigt att skapa egna

kamporganisationer. 1909 bildades så den första fackliga centralorganisationen, Chiles Arbetarfederation (FOCH). Under Luis Emilio Recabarrens ledarskap övervann den snart arbetarrörelsens tidigare så begränsade perspektiv och närmade sig marxismen. FOCH var nära knutet till den kommunistiska rörelsen — först till det 1912 grundade Socialistiska Arbetarpartiet och därefter till Kommunistpartiet — och anslöt sig, 1921 till Röda Fackföreningsinternationalen. Den hade då vuxit till en betydande kraft i Chile och omfattade 112 fackliga organisationer med sammanlagt 80 000 medlemmar.

Först 1924 erkändes genom lagstiftning arbetarnas grundläggande demokratiska rätt att organisera sig i fackföreningar. Men Lagen var inte ett entydigt framsteg för arbetarklassen, den innehöll också klart angivna begränsningar som hade till uppenbart syfte att splittra arbetarna. Så måste det enligt lagen tex finnas minst 25 arbetare på en arbetsplats för att det där skulle få bildas en fackförening, och — viktigast av allt — samtidigt var det bara på fabriks- eller företagsplanet som organisering av fackföreningar var tillåtna i lagen; lagen förbjöd bildandet av en enad landsomfattande centralorganisation för fackföreningarna. Men knappt hade arbetarna fått denna

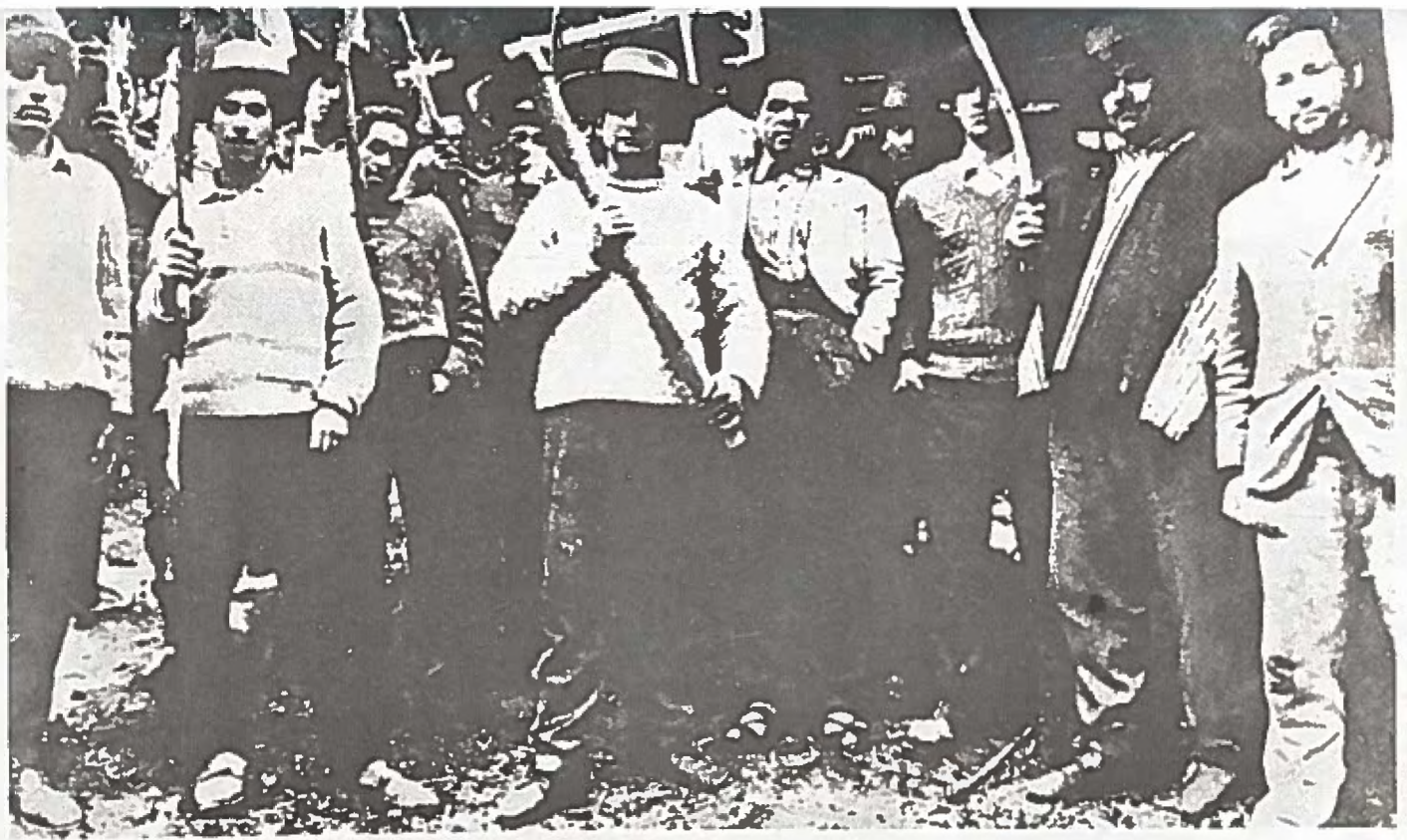
inskränkta organisationsrätt förrän de på nytt utsattes för den härskande klassens förföljelser. 1925 ägde massakern i La Coruna rum och under general Ibáñez diktatur upplöstes FOCH och flera av dess ledare kastades i fängelse. Den inskränkta lagstiftningens och de ständiga förföljelsernas syfte — att splittra arbetarnas kamp — uppnåddes i hög grad under denna period, en period som också kännetecknades av en intensifierad ideologisk kamp mellan de olika fackföreningarna. Främst stod striden mellan de kommunistiska och socialistiska "legala" fackföreningarna och de anarkistiska "fria" fackföreningarna.

Från splittring till enhet

Den splittrade bild som den chilenska fackföreningsrörelsen således uppvisade i början av 1930-talet förvirrades till en början ytterligare med tillkomsten av Nationella Fackföreningskonfederationen (CNS) 1934. CNS — som var knutet till det nyligen bildade Socialistpartiet — verkade emellertid redan från början för att ena fackföreningsrörelsen. Dessa strävanden stöddes också snart av Kommunistpartiet (efter Kominterns VII : e kongress 1935), och 1936 bildades Chiles Arbetarkonfederation (CTCH) som ett resultat av enhetssträvandena. CTCH arbetade aktivt för

en folkfrontsregering i Chile och omfattade både de till Kommunist- och Socialistpartiet knutna fackföreningarna. De anarkistiska fackföreningarna var däremot inte anslutna och förlorade under de kommande åren sitt inflytande bland arbetarna.

Men också CTCH skulle utsättas för ideologiska slitningar. Motsättningarna mellan Kommunist- och Socialistpartierna under 1930- och 1940-talen tog sig naturligtvis också uttryck på det fackliga planet. Och det så mycket mer som CTCH : s politik inte var inriktad på en grundläggande förändring av maktförhållandena i Chile, utan i stället koncentrerades till kortsiktig ekonomisk kamp. Motsättningarna kulminerade 1946 då CTCH splittrades i en socialistisk och en kommunistisk fraktion varpå följde sju långa år av kamp mellan dessa två fraktioner. Med »Den fördömda lagen» från 1948 — då Kommunistpartiet förbjöds — tvingades dessutom fackföreningsrörelsen på defensiven. Ett framsteg var emellertid bildandet av Chiles Nationalkommitté för Tjänstemän (JUNECH) samma år, som huvudsakligen organiserade vissa tjänstemannagrupper (lärare, stats- och kommunalanställda osv), men också arbetare. Under sin förste ordförande, Clotario Blest, gick JUNECH i spetsen för en återförening av fackföreningsrörelsen.

»Det rådande kapitalistiska systemet, som grundas på privat ägande av jorden och produktionsmedlen samt på människans utsugning av människan, och som indelar samhället i oförsonliga klasser – i utsugna och utsugare – måste ersättas med ett socio-ekonomiskt system som upphäver det privata ägandet och skapar ett samhälle utan klasser (...)

CUT kommer att föra en ekonomisk kamp mot det kapitalistiska systemet inom ramarna för klasskampens principer och metoder (...)

Strejken kommer att vara lönearbetarnas främsta vapen i klasskampen. CUT bör inte skilja mellan "legala" och "illegala" strejker, utan stödja all rättfärdig kamp som syftar till att förbättra arbetarnas levnads- och arbetsförhållanden och att skapa respekt för arbetarnas rättigheter.»

Ur CUTs principdeklaration från 1953

Bildandet av Arbetarnas Centralorganisation (CUT) 1953 innebar skapandet av den bredaste enheten någonsin inom den chilenska fackföreningsrörelsen. CUT stöddes inte bara av Kommunist- och Socialistpartiet, utan också av kristdemokrater, anarkosyndikalister, trotskister m fl samt även av oberoende arbetare från nära tusentalet fackliga organisationer. Bildandet av CUT innebar således det organisatoriska enandet av just de olika politiska tendenser som dittills bekämpat varandra inom den fackliga rörelsen.

Artikeln som följer är den andra delen av den resumé av Tor Sellströms bok som publicerades i Chilebulletinen nr. 4/75.

CUT:s omedelbara krav under de första åren var bl a minimilön för industriarbetare, skydd mot avskedanden och upphävande av "Den fördömda lagen", men dess fackliga och politiska målsättningar gick mycket längre. De uttrycktes bl a på följande sätt i principdeklarationen från 1953: "Det rådande kapitalistiska systemet, som grundas på privat ägande av jorden och produktionsmedlen samt på människans utsugning av människan, och som indelar samhället i oförsonliga klasser – i utsugna och utsugare – måste ersättas med ett socio-ekonomiskt system som upphäver det privata ägandet och skapar ett samhälle utan klasser... (...) CUT kommer att föra en ekonomisk kamp

mot det kapitalistiska systemet inom ramarna för klasskampens principer och metoder. CUT kommer att bevara sitt fullständiga oberoende gentemot regeringar och sektaristisk partipolitik. (...) Strejken kommer att vara lönearbetarnas främsta vapen i klasskampen. CUT bör inte skilja mellan "legala" och "illegala" strejker, utan stödja all rättfärdig kamp som syftar till att förbättra arbetarnas levnads- och arbetsförhållanden och att skapa respekt för arbetarnas rättigheter."

Trots att CUT utan tvekan var den chilenska arbetarklassens mest representativa organisation så erkändes den inte juridiskt eftersom arbetslagstift-

ningen från 1924 fortfarande förbjöd bildandet av en enad landsomfattande central fackföreningsorganisation. Detta innebar att CUT inte kunde ingå kollektivavtal, köpa eller sälja egendom eller vidta någon som helst rättslig åtgärd. Lagstiftningen uppställde också andra hinder för CUT, hinder som skulle bli mycket viktiga för utvecklingen under Unidad Popular. Så tex hade CUT ingen enhetlig struktur på basplanet. Att det fortfarande krävdes minst 25 arbetare på en arbetsplats för att en fackförening skulle kunna bildas var en annan viktig begränsning. Även om gränsen under Unidad Popular sänktes till 15 anställda, så innebär den att närmare 15% av de chilenska arbetarna inte kunde ansluta sig till CUT. Och dessa 15% arbetade på de mindre företagen och var de som hade de sämsta arbets- och levnadsförhållandena. Bl a av denna anledning omfattade CUT inte mer än minoritet av de chilenska arbetarna. Vid tiden för UP:s valseger var således bara omkring en fjärdedel av landets arbetare anslutna till en fackförening. Mot slutet av UP-perioden hade denna siffra stigit till ca 36%. Av CUTs medlemmar var vidare

hela 40% tjänstemän under det att 47% var industri- eller gruvarbetare. Med ungefär hälften av rösterna i de fackliga valen var Kommunistpartiet länge det klart starkaste partiet. Men vid CUT-valen i juni 1972 — där man för första gången röstade efter parti — gick såväl Kommunistpartiet som vänstern som helhet tillbaka. Kommunistpartiet (PC) fick då 31,8% av rösterna mot 27,1% för Socialistpartiet (PS) och hela 26,6% för Kristdemokratiska partiet (PDC). Till ledningen för CUT valdes samtidigt Luis Figueroa (PC), Rolando Calderón (PS) och kristdemokraten Ernesto Vogel.

Kampen växer i styrka...

Under 1960-talet utsträcktes och fördjupades de chilenska arbetarnas kamp. Antalet strejker ökade från ungefär 700 under de första åren till över 2 000 år 1967. Samtidigt som de flesta sektorer deltog i strejkrörelsen ökade också antalet "illegala" strejker. Under denna period genomförde CUT vidare fem generalstrejker: 1960, 1964, 1966, 1967 och 1970. Tre av dessa — 1964,

tiska regimen, som i mars 1969 dessutom genomförde massakern på sluminvånare i Puerto Montt, visade sig vara precis lika litet kristen eller demokratisk som Chiles tidigare borgerliga regimen.

... fabriker ockuperas...

I sin studier över arbetarstrejkens historia i Chile skriver den chilenske historikern Manuel Barrera: "Arbetarprotesten har bemötts med ett stående svar: fängelse och död. Skulle då inte arbetarrörelsen politiskt och ideologiskt vara motståndare till det rådande härskande systemet? Det som är ägnat att förvåna är (i stället) dess överdrivna lugn och — emellanåt — dess fatalism och resignation."

Inom vissa arbetarkategorier var detta uttryck för en djup ekonomism. Särskilt arbetarna i de stora nordamerikanska koppargruvorna koncentrerade sig nästan helt på kortsiktiga ekonomiska erövringar. Mot slutet av 1960-talet höjdes dock allmänt de chilenska arbetarnas politiska medvetande, i syn-

den kommande utvecklingen under Unidad Popular. I november 1968 utlyste de 126 arbetarna vid Andrés Hidalgo-fabriken — som tillverkade bla elledningar och hög- och lågspänningsinstallationer — en strejk som protest mot att företaget vägrat utbetala innestående löner. Under en och en halv månads tid fortsatte strejken utan resultat. Tiden utnyttjades väl av arbetarna på företaget som visa av erfarenheterna från SABA förstod att en aktion mot företaget måste ha ett starkt folkligt stöd för att lyckas. De informerade arbetarna i omkringliggande fabriker och befolkningen i området om sina planer och ockuperade så fabriken. När kravallpolisen kom för att kasta ut arbetarna hejdades den av en stor folkmassa ledd av parlamentsledamoten Laura Allende (PS) och andra vänsterpolitiker.

Fabriksägaren och regeringen tvingades efter många och långa strider acceptera att arbetarna övertagit fabriken. Driften organiserades nu på kooperativ basis och på fabriken inrättades en läkarmottagning där solidariska läkare och tandläkare gav gratis läkarvård

Arbetarrörelsen 1953–1970:

CUT bildas och kampen hårdnar

1967 och 1970 — utlystes för att genomdriva CUTs lönekrav, medan de övriga två genomfördes som protest mot regeringens repressiva politik. Inför arbetarrörelsens uppsving svarade den konservativa regeringen Jorge Alessandri (1958-64) och den kristdemokratiska regeringen Eduardo Frei (1964-70) på samma sätt som den härskande klassen i Chile alltid hade gjort genom att sända kravallpolis och militär mot arbetarna. I november 1960 dödades två och skadades ett femtiotal arbetare under sammandrabbningar med polis vid en CUT-demonstration i Santiagos centrum. I mars 1966 sände president Frei avdelningar ur den reguljära armén till El Salvador-gruvan för att kväsa den sympatiststrejk arbetarna där utlyst som stöd för sina strejkande kamrater i El Teniente-gruvan. Liksom i början på seklet — vid massakern i Iquique tex — gav Freis befäl order om att beskjuta arbetarfamiljernas samlingsplats (fackföreningslokalerna) med kulspртеeld. Resultatet blev åtta döda och ett fyrtiotal svårt skadade. Också demonstrationerna under generalstrejkerna 1967 och 1970 skördade sina offer i döda och skadade. Den kristdemokra-

nerhet inom mindre och medelstora företag. I några fall ledde kampen mot företagen till fabriksockupationer och to m till att arbetarna tog över företaget för att driva det själva. I juli 1968 gick tex arbetarna på radio- och TV-företaget SABA i Santiago i strejk för att genomdriva sina lönekrav. Sedan företagsledningen avslagit arbetarnas krav och avskedat fackföreningsledarna beslöt de anställda att ockupera fabriken. Regeringen kallade då in kravallpolis, drev ut arbetarna och kastade dem i fängelse. CUT betecknade ockupationen som "illegal" och avstod från allt aktivt arbete till förmån för de fängslade arbetarna. Inte förrän MIR (Revolutionära Vänsterrörelsen) och andra mindre organisationer organiserat en solidaritetskommitté och genomfört en omfattande kampanj kunde arbetarna lämna fängelset i juli 1969, ett år efter ockupationen.

... och övertas av arbetarna

Erfarenheterna från kampen på SABA underlättade en annan aktion i Santiago, en aktion som i mycket föregrep

åt arbetarna och invånarna i området. Fabriken produkter såldes i första hand direkt till jordbrukskooperativ och poblaciones (slumbostadsområden) och i andra hand till kapitalistiska företag. En av arbetarna förklarade tio månader senare: "När vi ockuperade fabriken motsatte sig CUT vårt beslut och varnade för 'att samma sak skulle inträffa som vid SABA' ". (...) "Fackföreningsrörelsen genomgår idag en kris. Inte vad gäller dess kampmöjligheter utan vad gäller ledningen. Den har införlivats med systemet. Dess metoder är byråkratiska och överdrivet parlamentariska. Den kan inte inleda nya kampformer. (...)"

Vi anser att arbetarna på ett direkt sätt måste deltaga vid bestämmandet av kampformerna och... utveckla dem i praktiken, under kampens gång. (...) Vi anser att den uteslutande ekonomiska strejken inte längre effektivt kan försvara arbetarklassens intressen. Vi framhåller fabriksockupationer med föregående massarbete (som ett alternativ). (...) Beroende på borgarklassens motstånd kommer vårt handlande att vara våldsamt eller icke våldsamt."

UP-regeringen och CUT

Den fackliga kampen under UP-perioden kännetecknas av ett nära samarbete mellan landsorganisationen CUT och UP-regeringen. CUT får juridisk status och undertecknar en rad avtal med regeringen.

1969 bildades UP av socialdemokratiska, kristna och marxistiska grupper. Till grund för överenskommelsen låg ett handlingsprogram och en gemensam kandidat till presidentvalen 1970.

I korthet fastställde programmet följande:

- Förändringar i ägandestrukturen skulle ske med sikte på att avskaffa de nationella och multinationella monopolens makt i Chile.
- Grunden för en ny ekonomi där den statliga sektorn dominerade skulle läggas.
- Arbetarklassen och dess organisationer skulle införlivas i det ekonomiska och politiska beslutsfattandet genom regering och andra maktorgan.
- Levnadsstandarden för den stora majoriteten chilensare skulle förbättras, då speciellt bönder och arbetare, och förutsättningar för en övergång till socialism skulle skapas.

ring av Allende, installerades den nya UP-regeringen. CUT blev snart en av den nya regeringens starkaste stöttepelare då UP-programmet i mångt och mycket sammanföll med CUT:s egna programförklaringar från kongresserna 1965 och 1968.

Den 7 december 1970 undertecknade så CUT och regeringen en överenskommelse som i korthet gick ut på följande:

- En lönepolitik som syftade till att försvara arbetarnas realinkomster.
- Försvaret av anställningstryggheten och de fackliga rättigheterna.
- Arbetarnas integrering i utarbetandet av den ekonomiska och sociala politiken.

1971 bildades flera arbetsgrupper gemensamt av CUT och regeringen för att utarbeta förslag på hur arbetarna kunde uppnå ökad makt över de företag där de arbetade. Vid sidan av dessa officiella initiativ utvecklades även nya former för folkligt deltagande — embryo till en ny folkmakt — som syftade till att ersätta den borgerliga staten med en socialistisk sådan. Exempel på detta var de sk JAP (Råd för kontroll av priser och tillgång på nödvändighetsvaror), byalagen och mödraklubbarna. Inom den halvstatliga sektorn och de företag som administrerades av arbetarna växte nya arbetsfor-

Men vid sidan av CUT växer det också fram nya, mer genomgripande organisationsformer. Byalag, industribälten och hälsokommittéer bidrar till den stora samhällsomvälvningen.

i ansträngningarna att bygga upp ett nytt samhälle.

När CUT höll sin sjätte kongress i december 1971 var ca 1 miljon arbetare och tjänstemän inskrivna, dvs 90 % av de fackligt anslutna i landet. Ett av kongressens viktigaste beslut var också att införa direkta val till styrelsen. 1971 fick sedan UP, MIR och PCR 56% av rösterna mot kristdemokraternas 26%.

I början av 1972 inledde bourgeoisin och imperialismen på allvar sin motoffensiv mot den folkliga rörelsen. Trots de framsteg som hade gjorts, hade UP och arbetarrörelsen inte lyckats utveckla en tillräcklig organisering och kraft för att stå emot angreppen.

På det ekonomiska planet förvägrades UP viktiga utländska lån. Företagarna gick i strejk, produktionen sänktes medvetet och lock-out vapnet användes allt oftare. En hamstringsvåg sköljde därför över landet och den svarta börsen växte.

Valen i mars 1973 innebar att de sista institutionella möjligheterna att hejda UP:s politiska och ekonomiska program försvann. För bourgeoisin och imperialismen återstod då bara våldets väg. Sabotagen och våldsattackerna växte i antal och bara i juni 1973 registrerades 600 sabotageförsök.

De politiska oroligheterna och de ekonomiska problemen förde med sig att delar av de statliga och privata tjänstemannakåren övergick till »oppositionen». Arbetarna och deras fackliga organisationer vidhöll dock sitt stöd till den konstitutionellt valde presidenten. Under denna oroliga period sammankallade CUT åter sitt förbundsråd som beslutade att arbetarna skulle ockupera sina arbetsplatser om militärerna försökte intervensera den politiska processen.

Den 11 september 1973 samlades därför tusentals arbetare på sina arbetsplatser. De tvingas därifrån först efter att en armé, rustad för krig, inledde bombattacker, massarresteringar och chockangrepp mot fabrikerna, universiteten och regeringsbyggnaden.

Källa: Proceso de gestación.....
av Janine Miquel.

CUT tog officiellt aldrig ställning för någon av kandidaterna utan höll sig avvaktande under hela valkampanjen. Däremot krävde man fullständiga garantier för att valprocessen skulle genomföras som planerat (jmf kuppörsöket 1968).

När UP:s kandidat, Salvador Allende, den 4.11.1970 fått 36% av rösterna sammankallade CUT sitt fackförbundsråd som deklarerade sitt stöd för honom. I och med parlamentets ratifie-

mer fram där demokratiskt valda arbetare och regeringsrepresentanter deltog i planeringen av produktionen.

Comandos comunales och industribältena (se artikel bredvid) var andra sätt för arbetarna att organisera sig, och de senare var av stor betydelse under företagarsejken i oktober 1972.

Genom hälso- och utbildningsråd, där de folkliga organisationerna deltog, inleddes sluminvånarnas och kvinnornas

Under Allendes regeringstid utvecklade arbetarna hela tiden nya kampformer. En av de viktigaste var de sk industribältena, där arbetare som jobbade i samma område samordnade sina aktiviteter.

Industribälten - fröet till arbetarmakt

Hösten 1972 gick buss- och lastbilsägarna i Chile ut i »strejk». Produktionen stannade av — inga råvaror, inga färdiga produkter, inga arbetare kunde transporteras till och från industrierna.

För att försvara sig mot denna »strejk» och förhindra en ekonomisk och politisk kris, ockuperade arbetarna i hela landet sina arbetsplatser. Ockupationerna var alltså en motoffensiv till borgarklassens försök att försvaga den lagligt valda regeringen och i förlängningen tvinga den att avgå.

Samordning med grannarna

Men ockupationerna var också början till en ny organisationsform. Ty när »strejken» var över, insåg arbetarna att tillfälliga, spontana, aktioner inte räckte för att försvara deras ställning och än mindre stärka den. För att en fabriks-ockupation eller annan åtgärd skulle lyckas krävdes en samordning med andra arbetare, andra fackföreningar, andra industrier. Vad var då naturligare än att söka denna samordning och detta stöd från de som lågt runt omkring den egna arbetsplatsen?

Den geografiska närheten gjorde ju att det var lättare och snabbare att mobilisera, samhörighetskänslan blev starkare och problemen var i många fall liknande.

Konkret gick det till så att arbetarna på en — eller flera — arbetsplatser skickade ut inbjudningar till ett möte. På dessa möten valdes en gemensam ledning för hela området. På stormöten fastställdes sedan arbetsuppgifterna och arbetsgrupper bildades. På så sätt uppstod de första industribältena.

Men från att ha varit ett samordnat försvar, utvecklades industribältena snabbt till en ny, mer decentraliserad och allomfattande organisationsform.

För vem producerar vi?

Ty uppgifterna växte i takt med att problemen hopade sig. I samband med fabriksockupationer eller andra åtgärder uppstod frågor som »för vem producerar vi» och därmed »vem styr produktionen»? »Hur kan vi förbättra den» eller t.o.m. »ta över den»?

Och inom industribältena bildades kommittéer med uppgift att ta itu med dessa frågeställningar. Man gjorde undersökningar, lade fram förslag, kontrollerade räkenskaperna. På vissa fabriker lades produktionen om, på andra bidrog arbetarna med nya distributionskanaler. På varje arbetsplats inom ett industribälte översattes de övergripande diskus-

sionerna till konkreta förslag. Och inom ramen för all denna aktivitet utvecklades en diskussion kring frågan om arbetarkontroll som ett medel på vägen till verklig arbetarmakt..

De traditionella fackföreningarna deltog också i industribältena. Men eftersom landsorganisationen CUT var uppbyggt på så sätt att en fackförening var medlem i ett förbund som i sin tur var medlem av CUT, saknade CUT som sådant organisationsformer på gräsrotsnivå.

Samordningen fackföreningarna emellan kunde därför bara ske förbundsvis. Industribältena undanröjde detta hinder, och organiserade *alla* arbetare — fackligt anslutna eller ej (1) — inom ett givet geografiskt område.

De ersatte alltså inte fackföreningarna, utan kom istället att komplettera dessa.

(1) — Den chilenska arbetslagstiftningen förbjöd bildandet av fackföreningar på arbetsplatser med mindre än 25 anställda.

Källa: Lars Palmgrens »Industribälten.....» i Chilebulletinen 2/77.

Den svår

Det handlade inte bara om att förbjuda de fackliga organisationerna eller hindra dem från att agera som arbetarnas röst. Det handlade om att helt och hållet upphäva de chilenska arbetarnas förmåga att agera som en samlad social klass till försvar för dess gemensamma intressen. Såväl när det gällde frågan om en lön som det var möjligt att leva på som — kanske ffa — när det gällde deras förmåga att kämpa för en övergripande, en historisk lösning på sin situation.

1979 var de stora demonstrationernas år. På 1:a maj samlades stora skaror på gator och torg. På bilden, i skugg, syns Manuel Sepúlveda, ledare för CNS.

Arbetarna har trots allt lyckats utnyttja den nya arbetslagstiftningen till att stärka och fördjupa det fackliga arbetet.

Kyrkan har sedan 1973 ställt upp på det fackliga arbetet. Banderollen på bilden lyder: Mot hunger och förtryck är folket, folkets försvarare.

Ett av syftena med militärkuppen den 11 september 1973 var att krossa de chilenska arbetarnas klassorganisationer. Det gällde deras partier, men också deras fackliga organisationer. Den fackliga organisering, aktivitet och kamp som ändå faktiskt finns i Chile idag och som ökar i styrka och omfattning för var dag, har växt fram i trots mot detta målmedvetna förtryck.

Det fackliga arbetet av idag, har utgått från det tomrum, den förvirring, uppsplittring, isolering och skräck som kuppen innebar. Vi bör ha det i minnet när vi bedömer vad det är som sker i Chile. Och hur utvecklingen fram till idag har varit.

Det började med ett brev

De första åren efter kuppen skedde knappast någonting på det fackliga området. Men under 1975, 1976 och 1977 började något att hända.

Till en början handlade det om att enskilda fackliga organisationer och ledare skickade brev till juntans arbetsministerium. Brevens beskrev den katastrofala ekonomiska situationen som arbetarna levde under och begärde förbättringar.

Så småningom fick breven en mer kollektiv karaktär och kravlistan blev längre och mer genomarbetad. I juli 1976 undertecknade tex 104 fackliga organisationer ett sådant brev i vilket de förutom att kräva löneförhöjning och priskontroll på nödvändighetsvaror också krävde att de fackliga fri- och rättigheterna skulle återinföras.

I augusti året därpå undertecknade 479 fackliga organisationer ett liknande brev.

Dessa brev och petitioner speglade en aktivering av de fackliga organisa-

a vägen till facklig enhet

tionerna och en strävan till en samordning av de enskilda fackföreningarna.

Under den här tiden började också olika fackliga ledare sluta sig samman i försök att bilda någon form av facklig samordning på nationell nivå. I maj 1976 bildades den sk "Tiogruppen" av välkända kristdemokratiska fackliga ledare och under 1977 framträdde den sk "Attagruppen" som bildats av fackliga ledare som stått UP nära.

I november 1977 genomfördes också den första betydande strejkaktionen sen kuppen. Det var arbetarna i den stora koppargruvan El Teniente som gick ut i kamp mot låga löner och massavskedanden.

Senare samma år genomfördes också protestaktioner på den andra stora koppargruvan Chuquicamata.

1978 blev det år då den fackliga aktiviteten kom att bli av central betydelse i kampen mot militärdiktaturen.

Under året genomförde flera arbetargrupper, som gruvarbetarna, byggnadsarbetarna och andra, stora offentliga möten där de öppet förde fram sina krav och dessutom knöt dem samman med kraven på frisläppande av de politiska fångarna och klagorande av vad som hänt med de "försvunna".

1978 var också det år då den första stora majdemonstrationen sedan 1973 genomfördes på Santiagos gator.

I juli genomförde 9 000 arbetare vid Chuquicamatagruvan protestaktioner för att kräva löneförhöjningar. De krävde också att den juntatrogne fackföreningsbyråkraten som satts att leda deras organisation skulle avgå. Deras aktion väckte mycket uppmärksamhet och fick stor betydelse för andra fackliga organisationer.

I september genomförde tex arbetarna på ett av Latinamerikas största stålverk, Huachipato, en liknande aktion som den i Chuquicamatagruvan.

Den här fackliga aktiviteten kom också till uttryck på det organisatoriska planet. Dels i form av en bredare uppslutning bakom de nationella fackliga grupper som bildats, men också i form av en polarisering mellan olika uppfattningar om hur och med vilken målsättning den fortsatta kampen skulle föras.

"Attagruppen" tog initiativ till bildandet av CNS. Det resulterade i att tre medlemmar i "Tiogruppen", som stödde CNSs bildande, uteslöts ur "Tiogruppen" (Sepillveda, Bustos och Mery). FUT började också agera under 1978. Vid sidan av dem fungerade olika branschförbund som tex CEPCH, den chilenska tjänstemannaorganisationen.

Erfarenheter gav styrka

Men all den här aktiviteten noterades naturligtvis också av juntan. I oktober 1978 olagligförklarade juntan CNS och upplöste de sju fackförbund som ingick i organisationen. Några dagar senare proklamerade juntan "nyval" i ca 2 500 fackföreningar. Inga tidigare fackliga ledare, inga politiskt aktiva fick väljas; inga namnförslag fick göras före valet, inga kampanjer fick genomföras; inga diskussioner om fackföreningen fick ö h t förekomma i samband med valet. Syftet var helt enkelt att via "val" se till att fackföreningarna återigen blev de passiva och lydiga redskap som juntan gjort dem till strax efter kuppen.

I juni 1979 följdes dessa "val" av att juntan offentliggjorde sin nya arbetslagstiftning (Plan Laboral, se annan artikel), som reglerar fackföreningarnas arbete. Syftet med arbetslagstiftningen är att ge ett sken av att de fackliga rättigheterna respekteras i Chile, medan lagen i själva verket är utformad för att undergräva varje möjlighet till kamp.

Men fram tills nu hade ändå en mängd olika erfarenheter gjorts inom den nya spirande fackföreningsrörelsen i Chile. Det innebar att på många håll kunde man, trots arbetslagstiftningens motsatta syfte, faktiskt utnyttja den formalisering som arbetslagstiftningen ändå innebar. På flera fabriker förekom tex regelrätta valkampanjer med olika listor inför de fackliga valen. De förhandlingar som genomfördes inom arbetslagens ram fördes på några håll ut till arbetarna och bidrog till att aktivera fackföreningarna genom möten, diskussioner och kollektiva beslut. Och på många håll ledde de strejker som genomfördes inom de begränsningar som arbetslagen ställde upp, att man — även om strejkraven inte gick igenom — fick erfarenheter som hjälpte till att stärka den fackliga organisationen och visade hur man skulle organisera sig nästa gång för att ha större möjligheter att segra.

Det var alls inga jämna och likvärdiga erfarenheter det handlade om. Av de 25 000 arbetare som var ute i "lagliga"

strejker i Chile under 1979 så deltog de flesta på ett passivt sätt och upplevde sin strejk som ett misslyckande. Ett nederlag. Så var det tex i Huachipato och på Grace. Men på Good Year, där man heller inte fick igenom sina krav, innebar strejken istället ett stärkande av den fackliga organisationen och en skjuts framåt för det fackliga arbetet.

Nya kampformer

Det var under 1980 som de positiva erfarenheterna började synas tydligast. Och de positiva erfarenheterna som gjorts rörde fr a betydelsen av att aktivera fackföreningarna: att föra ut diskussionerna om nya avtal till alla medlemmar, att förbereda varje stridsåtgärd så att alla arbetare var aktivt inblandade, att skaffa lokaler som kunde fungera som samlingspunkt, att publicera regelbundna informationsblad, och kanske fr a att gå ut till andra fackliga organisationer och — inte minst — till andra grupper i närheten av arbetsplatsen med begäran om solidaritet innan en stridsåtgärd sattes i verket.

Det tydligaste exemplet på hur dessa erfarenheter sattes i verket var i samband med strejken på textilfabriken Panal i Santiago under 1980 (se annan artikel).

I slutet av april 1981 gick gruvarbetarna i El Tenientes koppargruva åter ut i strejk. De 10 000 arbetarna — organiserade i åtta olika fackföreningar (varav 6 är mer eller mindre juntatrogna) — krävde högre löner och bättre arbetsförhållanden. Den 1 juni undertecknades dock ett nytt avtal mellan de sex fackföreningarna och gruvföretaget CODELCO. Arbetarna tvingades acceptera arbetsgivarens bud dvs 2% men fick som "plåster på sår" en engångssumma på 400 US dollar var. Även om strejken var av rent ekonomiskt slag, tvingades Guillermo Medina — ledare för bl a de sex fackföreningarna — att lova avgå från sin post som officiell rådgivare till regeringen.

Under dessa år har således en mängd erfarenheter redan gjorts. De flesta av alla strejker och aktioner hade dock misslyckats i att genomdriva de krav som fördes fram. Just den situationen, kombinationen av positiva erfarenheter och en arbetslagstiftning som effektivt hindrat arbetarna från att genomdriva sina krav, är vad som tvingat fram den debatt inom den fackliga rörelsen i Chile som förs idag. Och som lett till en ytterligare polarisering mellan de nationella fackliga grupper som finns.

Lars Palmgren

”Våra nationella fackföreningsledare är avskurna från oss på gräsrotsnivå. Medan de bråkar, så får vi kämpa vidare med våra bekymmer”.

Kamraten som säger detta, är en fackföreningsbas på CTI i Chile, som intervjuades i Solidaridad, katolska kyrkans Vicaría de Solidaridad's tidning.

Det finns ingen sammanhållning mellan våra nationella fackföreningsledare och det oroar mig att de verkar så långt borta. De är avskurna från oss på gräsrotsnivå och vet inte vad vi egentligen behöver. De har blivit en slags höjdare som struntar i basen. De snackar förbi varandra och det verkar som om de tror att den som skriker högst till sist får makten. Medan de bråkar, så får vi kämpa vidare med våra bekymmer och våra problem. Skulle de inte kunna intressera sig för hur vi har det, istället för att slåss om makten? Egentligen skulle jag vilja säga dem: Kom hit, hit till fabriken. Nu — Inte i morron!

Studera för att kunna gå vidare

Jag började jobba för 24 år sedan. Jag var bara 15 och hade just gått ut sexan i folkskolan. Det var en fabrik som gjorde aluminiumdetaljer. Namnet har jag glömt. Jag fick göra hålfotsinlägg. Efter ett år flyttade jag till en verkstad och året därpå fick jag jobb på Ferriloza, ett stort företag, där det fanns en fackförening. Jag blev lagerarbetare. Det var då jag förstod att jag måste vidareutbilda mig och få ett yrke om jag ville komma någon vart. De som jobbade på metallsidan tjänade bättre. Jag beslöt mig för att bli stansmakare. ”Jag vill helt enkelt bli stansmakare” sa jag till mig själv. Jag kom in på INACAP (nationella yrkesskolan). Det var 1970. Jag gick på kvällskurser i fyra år. Jag tog kurser i stansmakeri, formtillverkning, plastgjuteri och fräsning. Dessutom studerade jag avsyning. 1971 började jag på Mademsa, som nu kallas CTI, och här är jag fackbas sedan november 1978.

Att planera tillsammans

Det var på Ferriloza som jag begrep vad en fackförening var för något. På den tiden var det så att man automa-

tiskt blev medlem i facket när man tog anställning vid företaget. Nu är det ju annat. Nu har man tvingat på oss att man måste ha varit anställd i två år för att ha rätt att gå med i facket...

Jag blev sportintresserad. Jag var ingen bra idrottsman, men jag gillade att sätta ihop idrottslag, därför att sånt bidrar till sammanhållningen bland arbetarna. Detta anser jag är en viktig sak. Vi tillbringar större delen av vårt liv på en arbetsplats. Då är det viktigt att umgås också på fritiden. På så sätt lär man känna dem som arbetar med en själv, sida vid sida åtta timmar om dan och mer därtill. Det är bra att prata och planera tillsammans. Att få veta vad arbetskamraterna tycker och tänker. Vad de gillar. Vi behöver hålla kontakt.

Idrott är ett sunt sätt att umgås. Det är inte som på ölschappet, dit många arbetare går för att slippa undan sina problem genom att dricka. Problem måste man möta och ta itu med nykter. Jag har också mött arbetare som träffas och gör amatörteater eller dansar folkdans. Det är ju andra sätt att skapa något tillsammans.

En arbetare måste ha åsikter

På Ferriloza fanns det fackföreningsledare som verkligen tänkte framåt. De lade ner mycket möda på organisation. De ordnade bla ställen där man kunde umgås: fackföreningslokaler, idrottsplatser, bibliotek. Jag förstod att organisering var mycket viktigt för att fånga in arbetarnas funderingar. För att förbättra levnadsvillkoren och umgänget oss emellan.

Jag gillar att vara fackföreningsbas. Jag känner att jag utträttat något vettigt. Jag kan inte sitta still och bara

En fackbas i Chile:

”Kom hit - hit till fabriken”

se på. Då vill jag hellre göra något tillsammans med de andra. En fackbas jobb är ju att organisera.

Medan jag var på Ferriloza så yttrade jag mej aldrig på möten. Jag lät mig ledas av andras omdöme. Det var en bekväm inställning. Det finns många jobbare som inte vågar yttra sig därför att dom är rädda att göra bort sig (och chilensare är mästare på att retas). Men det där är negativt, därför att fackföreningsledaren kan då tro att han är på rätt spår, eftersom ingen opponerar sig. I själva verket kan han göra helt galeit.

Nu när jag är fackföreningsbas, försöker jag se till att alla deltar. Arbetaren måste få reda på allt som pågår. Man får inte dölja något. Alla problem måste läggas fram inför jobbarna. Informationen är nödvändig för att de ska uttala sig, komma med idéer och fatta ansvarsfulla beslut. Man får aldrig gå bakom ryggen på dem. Jag anser att fackmötet är suveränt. Det är de som bestämmer. Vi som fackliga ledare måste respektera detta.

Det var dessa principer som låg till grund för avtalsförhandlingar i facket. Det var därför som vi både kunde gå ut i strejk och sedan avbryta den i enighet.

Direktören

Under mitt första möte som fackföreningsordförande mötte jag ett allvarligt problem. Vi hade begärt en löneökning och genomförde en matbojkott (man bojkottar personalmatsalen och har med sig egen matlåda övs anm).

Jag samlade rådsdelegaterna och frågade "vad tycker jobbarna"? De hade saken helt klar för sig. Arbetarna ville ha en löneförhöjning på 20%.

Det förekom då inga förhandlingar, utan vi gick direkt till direktören, sedan vi hållit ett möte, och lade fram våra krav. Han svarade att han skulle studera vår begäran, så snart vi avbrutit bojkotten. Det skulle inte ske några påtryckningar, enligt honom.

Direktören gick med på en viss förhöjning under förutsättning att vi ändrade en punkt i avtalstexten. Detta vägrade vi och han sa då att vi tydligen inte hade förklarat saken ordentligt för arbetarna. Han var säker på att om han själv gick dit, så skulle de gå med på saken. Vi sammankallade ett möte. Direktören lade fram sitt erbjudande och vår juridiske rådgivare förklarade innebörden. Mötet tillbakavisade erbjudandet och några månader senare meddelade direktören att han gått med på förhöjningen utan att avtalspunkten ändrades.

I början var jag litet ängslig för direktören. En humorfri person som såg på en uppifrån och som var otillgänglig för normalt samtal. Men efter ett tag gick det över och jag tog upp den diskussion som självklart måste föras.

Arbetet med strejken

Beträffande vår strejk så var vi helt eniga om att utlysa den och att vi måste arbeta med den. En strejk är inte detsamma som att gå hem och vänta på att dagarna ska gå. Man måste organisera sig och sätta press på företagaren för att kunna klämma fram löneförhöjningar.

Under strejken var det mycket att göra. Var dag (17st sammanlagt) så åt vi ur ett gemensamt soppkök. Vi gick ut och berättade om vår strejk och vilka krav vi hade och lade också fram våra problem för andra fackföreningar. Vi sökte solidaritet och fick det också från en del klassbröder. Maipù distrik-

tet hjälpte oss mycket. Vi samlade pengar till strejkkassan. Även en del av fackföreningsledarna stödde oss. Framförallt dom i Metallförbundet som hela tiden hade någon representant hos oss. Det var ytterligare några stycken som stödde oss inom Byggnads och Ranquil. Men det var många som uteblev trots att vi bjudit in dem.

Politikerna i regeringskretsarna anklagar oss för att syssla med politik

Alla människor har ju politiska åsikter och inget ont i det. Vad jag inte begriper är dock varför dom envisas med att kalla oss för politiska ledare. Jag är emot "Plan Laboral" (diktaturens arbetslagstiftning) därför att den inte på någon punkt stöder oss arbetare. Tvärtom är den till vår nackdel och inte så lite heller. Den går ut på att splittra oss, skingra och upplösa oss. Den gynnar individualismen.

På så sätt kommer arbetarna, om detta lyckas, att förlora allt hopp om framsteg.

Regeringens politiker anklagar oss för att vara politiker, eftersom de inte gillar att vi säger emot dem, att vi kritiserar deras idéer.

Enigheten är nyckeln till framgång

Vår enighet har byggts på sanningens grund. Inte genom att ha lurat någon.

Vi har alltid gett klara besked, till såväl arbetare som de som deltagit i olika aktioner. Vi har intagit vår plats i kampen som måste föras av oss alla. Till arbetarna skulle jag vilja säga att detta är mycket viktigt. Enigheten inom facken och organiseringen av aktioner där alla tar sitt ansvar är nyckeln till framgång mot det mål vi en gång måste nå. □

"En strejk är inte detsamma som att gå hem och vänta på att dagarna ska gå. Man måste organisera sig". Fotot är från strejken på CTI men personerna på bilden har inget med artikeln att göra.

Denna nya modell tillvaratar i första hand den nationella bourgeoisins moderna sektors intressen, en bourgeoisie som givetvis är knuten till det internationella kapitalet.

Denna grupp har ett mycket klart och definierat politiskt och ekonomiskt projekt, vars ideologiska rötter återfinns i bla ekonomen Milton Friedmans läror.

Som dominerande ekonomisk grupp i det chilenska samhället har de skapat de materiella förutsättningarna för att genomföra detta ekonomiska projekt som bla kräver en öppning mot utlandet på alla plan dvs kommersiellt, finansiellt etc. Detta grundar sig i sin tur på de »jämförbara fördelarna» som den chilenska ekonomin erbjuder (löner, råvaror, lagstiftning etc) samt privatiseringen av ekonomin genom en nerskärning av statens roll.

Alla känner till den vikt som den juridiska och institutionella apparat som juntan bildat, har för det fackliga arbetet. Denna omstrukturering tenderar att radikalt omdefiniera facketts roll, dess organisationsformer, befogenheter och verksamhetsfält. Plan Laboral - den nya fackliga lagstiftningen - är denna utvecklings juridiska höjdpunkt.

Samtidigt med dessa påtvingade förändringar av lagar och organisationsformer har andra rent ekonomiska förändringar genomförts som även de ifrågasätter den fackliga rörelsen och som i sista hand möjliggjort de ovannämnda ingreppen.

DE EKONOMISKA FÖRÄNDRINGARNA

Den aktuella ekonomiska politiken har på ett drastiskt sätt minskat statens roll i ekonomin, genom att privatisera eller återprivatisera den överväldigande majoriteten av de företag som kontrollerades av staten 1973. Av de 500 företag som då kontrollerades är det idag knappt 10 kvar. De övriga har lämnats tillbaka till de förra ägarna eller sålts till priser som ligger mycket under deras reella värde, vilket inneburit enorma vinster för köparna.

En liknande process äger rum på landsbygden, med syfte att modernisera jordbrukssektorn. Över 50% av den yta som exproprierats genom jordreformen under de åtta åren denna varade har på ett eller annat sätt återlämnats till de forna ägarna.

Militärjuntans ekonomiska politik är därför den grundläggande orsaken till den centraliseringsprocess av kapital

som ägt rum i Chile de senaste åren. Som en följd av allt detta har man tagit ett jättekliv bakåt vad gäller inkomstfördelningen. Löneandelen - som även innefattar direktörernas mfl löner - har sjunkit från 52,3% 1970 till 41,6% 1978. Däremot har vinsternas andel ökat från 47,7% till 58,4% under samma period.

Med andra ord har juntans politik inneburit en starkt försämrad levnadsstandard för en stor majoritet av befolkningen.

En tredje viktig förändring som bör nämnas är BNP:s fördelning på olika produktionsområden. (BNP = de i mängd varor och tjänster som produceras under ett år).

BNPs Fördelning

sektor	1970	1978
jordbruk	9,7%	10,2%
gruvindustri	10,7%	12,2%
Total råvarusekt.	20,4%	22,4%
tillverkningsindustri	26,0%	22,7%
byggnadsindustri	5,0%	2,8%
Total industrisekt.	31,0%	25,5%
energi, transport	6,4%	7,1%
handel	22,3%	23,6%
tjänster	19,9%	21,6%
Total tjänstesekt.	48,6%	52,3%

Som väntat har den ekonomiska politiken på ett avgörande sätt förändrat BNP:s sammansättning. Den viktigaste förändringen - från fackföreningsrörelsens synvinkel - är tjänstegruppens ökning, som 1978 var över 50%. Även råvarusektorn har ökat i relativ betydelse. På samma sätt är minskningen inom tillverkningsindustrin och byggnadsindustrin avgörande.

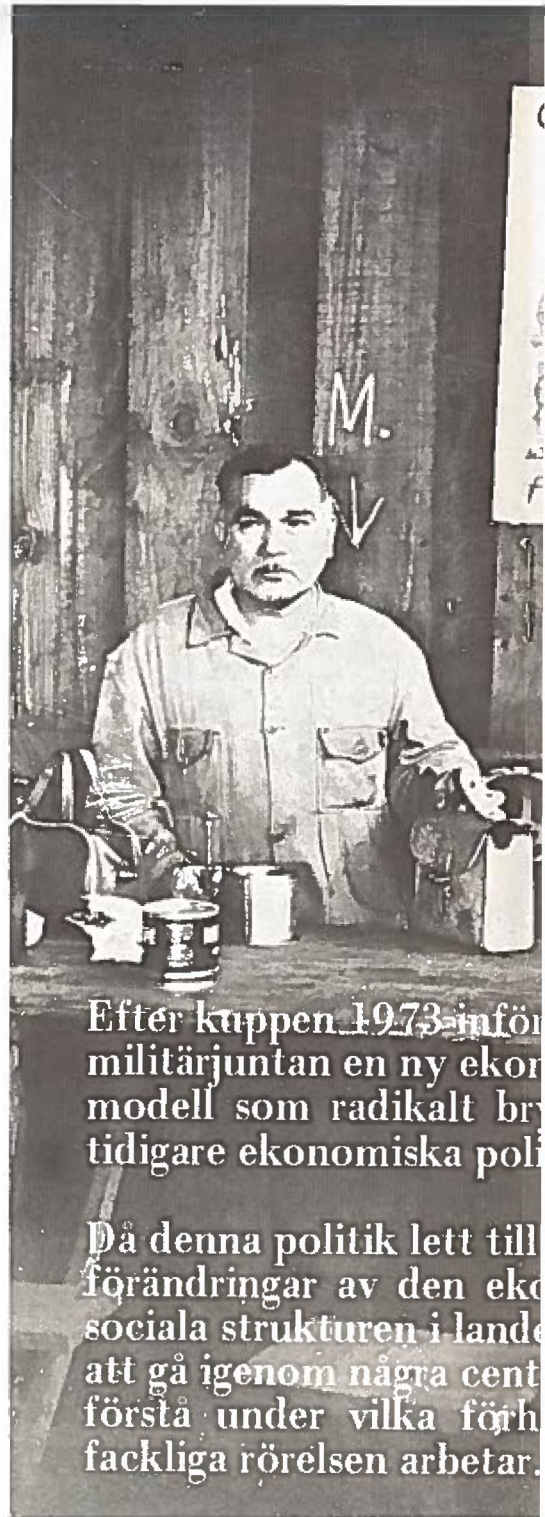
Dessa förändringar i samhällsekonomin har påverkat landets sociala struktur. Vi kan här jämföra arbetsstyrkans fördelning mellan de olika sektorerna för 1977:

Fackligt anslutna respektive aktiva efter sektor 1977

sektor	anslutna	aktiva	%
tillverkningsindust.	295 460	444 600	66,5
gruvindustrin	75 327	96 200	78,3
byggnadsindustrin	59 013	101 100	58,4
energi	15 613	27 200	57,4
handel	101 739	415 800	24,5
transport	91 109	172 800	52,7
tjänster	71 175	936 600	7,6
TOTAL	709 436	2 194 400	32,3

Fast tabellen förmodligen övervärderar fackföreningsrörelsens reella styrka ger den en idé om den fackliga aktiviteten inom de olika sektorerna. Det är tex intressant att notera att de grupper som vuxit mest under de senaste åren - handel och tjänster - är den med de lägsta siffrorna vad gäller fackligt anslutna.

Detta är inget förvånande, utan återspeglar väl den modernisering som juntan drivit fram. Tjänstesektorns utveckling - som representerar 2 av varje 3 nya arbetstillfällen de senaste åren - grundar

Efter kuppen 1973 inför militärjuntan en ny ekonomisk modell som radikalt bryter med tidigare ekonomiska politiker.

Då denna politik lett till förändringar av den ekonomiska strukturen i landet att gå igenom några cent förstå under vilka förhållanden fackliga rörelsen arbetar.

Juntans ekonomiska politik

Nya v för fa

örde
onomisk
ryter med den
olitiken.

ll djupa
konomiska och
det är det viktigt
ntrala fakta för att
hållanden den
r.

onomiska politik:

villkor
acket

sig på utvecklingen av den sk informella sektorn (dvs gatuförsäljare, ambulerande hantverkare, tjänstefolk etc). Gruppen döljer en hög andel undersysselsatta och dolt arbetslösa. Dessutom kännetecknas denna typ av arbetstillfällen av att de kräver mycket lite kapital.

Dessa tjänsteflickor, gatuförsäljare, låsmeder osv får oftast gå från dörr till dörr för att erbjuda sina tjänster. De är beroende av de goda relationerna de kan upprätthålla med sina uppdragsgivare för att kunna fortsätta sälja sina tjänster. Samtidigt rör de sig på en marknad där konkurrensen är stenhård och denna situation leder till en ganska låg motivering att organisera sig fackligt.

SYSSELSÄTTNINGEN OCH DEN FACKLIGA RÖRELSEN

Vissa ekonomer har definierat den rådande ekonomiska modellen i Chile som »avindustrialiserande», eftersom den blott till att industrin minskat sin andel av BNP. Den krympande inhemska marknaden för de varor som tillverkas i landet är en direkt följd av regimens frihandels- och lönepolitik. Utvecklingen av den inhemska marknaden för denna typ av industrier (som representerar den största delen av den totala varuproduktionen och som skapar många arbetstillfällen) kommer att bero på hur militärjuntans ekonomer väljer att lösa efterfrågan- och konsumtionsproblemen. Ännu finns det dock inget som tyder på en förändring av den ekonomiska politiken. En större ökning av antalet sysselsatta inom sektorerna knutna till utrikeshandeln är inte heller trolig. Dessa kännetecknas av avancerad teknologi - som inte kräver så många arbetare - eller skapar i bästa fall arbetstillfällen av tillfällig art. Koppar och fiske är exempel på det första fallet, fruktodlingar och skogsindustrin på det andra.

Slutligen bör man i sammanhanget nämna det minskade antalet sysselsatta inom den statliga sektorn, där 100 000 arbetstillfällen försvunnit de senaste åtta åren.

ARBETSLÖSHETEN

Som framgår av följande tabell har arbetslösheten under denna period varit enorm:

Arbetslöshet i Stor-Santiago

År	officiellt	med PEM (1)
-73	4,8%	4,8%
-74	9,2%	9,2%
-75	14,5%	17,0%
-76	14,8%	20,3%
-77	12,7%	18,7%
-78	13,4%	17,8%
-79	13,0%	16,7%
-80	11,8%	17,8%
-81	8,3% (2)	?

(1) PEM jmf. AMS-jobb
(2) första kvartalet

Den reella arbetslösheten var alltså som mest uppe i drygt 20% men har de senaste åren stabiliserats kring 17%. Det är troligt att arbetslösheten i framtiden kommer att minska med ytterligare några procent, men man kan med ganska stor säkerhet påstå att den redan nu blivit ett accepterat fenomen i den chilenska ekonomin.

Arbetslösheten är nämligen nödvändig, eftersom den möjliggör ett ständigt tryck på lönerna som på så sätt hålls nere.

INFLATIONEN

Under denna period har inflationen i Chile nått rekordhöga siffror. 1973 låg inflationen enligt de officiella siffrorna på 500%. Därefter har den minskat stadigt till 1980, då den låg på 31%. Men då lönehöjningarna både varit långt mindre än och hela tiden släpat efter inflationen har reallönerna trots inflationsminskningen i verkligheten sjunkit kraftigt.

Reallöner 1970-79	(1970=100)
-70	100,0
-71	125,9
-72	118,1
-73	52,5
-74	58,3
-75	56,6
-76	60,2
-77	69,5
-78	75,0
-79	81,0

1979 kunde man alltså köpa 20% mindre än 1970.

FÖLJDER

Den ovan beskrivna situationen har fått enorma konsekvenser för den fackliga rörelsen, som av militärjuntan utsetts till den ekonomiska politikens huvudfiende. Fackföreningsrörelsen har inte bara angripits genom fängslanden, utvisningar, förbud och nya lagar, utan även tvingats uppleva hur dess sociala sammansättning förändrats.

Minskningen av industriproletariatet och ökningen av antalet anställda inom tjänstesektorn är en situation som måste få dem som arbetar för att bygga upp den fackliga rörelsen igen, att tänka efter. De höga arbetslöshets- och inflations-siffrorna har också blivit viktiga fiender för fackföreningsrörelsen, då de skapar en känsla av osäkerhet och rädsla att förlora jobbet.

Avslutningsvis kan man säga att statens minskade roll inom ekonomin och de enorma rikedomar som överförts till den privata sektorn, å ena sidan starkt arbetsköparnas ställning och å den andra försvagat den fackliga rörelsen. Detta har inte tillräckligt analyserats vilket är nödvändigt för att bättre kunna stödja återuppbyggnadsarbetet av fackföreningsrörelsen.

Fackets vem är vem?

NATIONELLA FACKLIGA SAMORDNINGEN (CNS)

CNS kan närmast definieras som UP-partiernas — dvs de vänsterpartier som fortfarande försvarar UP-programmet (PC, MOC, delar av PS, MAPU, IC och PR) — fackliga front.

Dessutom kan man se CNS som ett uttryck för ett samarbete mellan dessa krafter och de delar av kristdemokraterna som är för en samverkan med i första hand Kommunistpartiet (ffa Sepulveda, Bustos och Mery).

CNS bildades 1977 med den uttalade avsikten att bekämpa diktaturen samt återupprätta och mobilisera den fackliga rörelsen i denna kamp.

På kort tid fick CNS ett brett stöd från fackföreningar och federationer — speciellt från industrisektorn — och utvecklades snabbt till den mest aktiva fackliga gruppen i hela landet.

Den nedgång i effektivitet och aktivitet, som CNS uppvisat sedan en tid tillbaka, kan förklaras med de motsättningar som uppstått sedan flera partier eller delar av partier inom UP (särskilt då Kommunistpartiet) öppet uttalat sig för en allians med kristdemokraterna. Efter att Kommunistpartiet och majoriteten av Kristdemokraterna definitivt gått åt var sitt håll, har CNS istället fått interna problem, då i första hand Kommunistpartiet och Socialistpartiet räkat i luven.

Millitärregeringen har å sin sida försökt att krossa även denna grupp. Först försökte man att upplösa dess olika medlemsfederationer och fackföreningar genom ett regeringsdektret. När detta misslyckades beslöt man istället att ställa de två högsta CNS-funktionärerna, Manuel Bustos och Alamiro Guzmán inför rätta för att "självsvaldigt ha påtagit sig rätten att tala å arbetarnas vägnar och för att ha brutit mot lagen om statens inre säkerhet".

De två har åtalats och skulle de dömas skyldiga har de tre års fängelse att vänta.

CNS är medlem av CODES och är en av de främsta förepråkarna för den chilenska fackföreningsrörelsens enande. Man har nära relationer till FUT, med vilka man uppnått flera punktöverenskommelser och organiserat gemensamma aktioner. På det internationella planet har CNS goda relationer med CIOSL och Fackliga Världsfederationen.

EN NY FACKLIG GRUPP - PANAL, MAIPU, mfl.

Denna 1:a maj dök det upp en helt ny facklig grupp under namnet »Panal-arbetarnas fackförening», (textil). Förutom Panal-arbetarna anslöt sig arbetare från Maipú (se separat artikel) samt den sk Solidaritetsgruppen ledd av kyrkans kommission för arbetarfrågor.

Carlos Frez, fd ordförande i FUT, framstår som gruppens främsta talesman, trots att gruppen ännu ej helt utkristalliserats. Frez har på senare tid hårt kritiserat vad han kallar en »toppstyrning av facket» som inte lämnar utrymme för medbestämmande eller ens fostrar en förmåga därtill.

Han anser också att toppskiktet bland fackledarna är förbrukade och att de har fjärmat sig från sina basorganisationer och istället mer värnar om sina respektive politiska partiers intressen. Ett annat drag hos denna nya gruppering — som säger sig ha stöd från 150 fackliga ledare — är att den har införlivat även kåkstadsrepresentanter och ledare från andra sociala grupperingar.

CODES

1973 olagligförklarades landsorganisationen CUT och den fackliga rörelsen splittrades i en rad tendenser. Undan för undan har de olika grupperna börjat återsamlas bakom de fackliga och politiska organisationerna, som visserligen är olagliga men som i några fall tolereras av regimen...

I mitten av 1979, efter det att regimen tillkännagett sin nya arbetslagstiftning bildades CODES (Comando de Defensa de los Derechos Sindicales) av de fyra viktigaste fackliga organisationerna: Tio-Gruppen, FUT, CNS, CEPCH.

CODES målsättning var att kämpa mot de antifackliga lagarna samt återförena den fackliga rörelsen i en enda landsorganisation.

Enhetssträvandena stupade dock på myndigheternas hårda repression samt inre politiska motsättningar. I maj 1980 drog sig FUT och Tio-gruppen ut ur CODES. Samtidigt bojkottade Tio-gruppen de 1:a maj-möten som CODES skulle organisera. Istället ägde två parallella möten rum, ett organiserat av FUT och ett av CNS.

Med anledning av 1:a maj 1981 tog CODES på nytt initiativ till ett enhetligt möte — som visserligen förbjöds av myndigheterna — men där 3-400 fackliga ledare deltog.

ARBETARNAS ENHETSFRONT (FUT)

FUT uppstod som facklig organisation redan innan militärkuppen och dess ideologi motsvarar den mer radikala falangen inom katolska kyrkan, som verkar inom arbetarrörelsen. Mao Kristdemokraternas vänsterflygel även om marxistiska grupper på sistonde anslut sig till dem.

Vad som utmärker FUT alltsedan 1973 är dess beslutsamma och klara antidiktatoriska hållning, vilket gjort att de mötts med sympati av radikalare icke-katolska grupper, som också med tiden anslutit sig till FUT 1979 organisationen, men de påtryckningar och protester som beslutet utlöste, tvingade militärerna att avstå. Fram till och med uteslutningen av Carlos Frez, framstod FUT som en beslutsam oppositionsgrupp, beredd att söka enhet till varje pris och villig att sätta hårt mot hårt gentemot regimen.

Även om organisationen 1980 p g a meningsskilligheter med de övriga fackliga grupperna tog avstånd från CODES (Försvarskommandot för de fackliga rättigheterna) säger sig man nu vara beredd att gå samman med de övriga och har meddelat att de kommer att delta i en eventuell facklig kongress sammankallad av den gamle fackföreningsledaren Clotario Blest till december i år.

UNTRACH (Chiles Förenade Arbetare)

UNTRACH skapades av militärregimens arbetsmarknadssektariat och dess styrelse utgörs av högerfolk som kamouflerat sig som fackföreningsledare.

Sedan 1979 har UNTRACH börjat ifrågasätta regimen fackliga politik på vissa punkter, främst beträffande den nya arbetslagstiftningen (Plan Laboral). De har därefter hållit en viss distans till regimen och var till stor del ansvariga för den långvariga strejken i koppargruvan "El Teniente" i april-maj i år '81.

Trots dessa motsättningar till regimen råder det ingen tvekan om att de finns ett grundläggande samförstånd dem emellan och UNTRACH kommer aldrig att gå över till den fackliga oppositionen.

Sitt främsta stöd har organisationen hos de gruvarbetarfackföreningar som ingår i kopparbetarfederationen.

En av UNTRACHs högsta tjänstemän, Guillermo Medina, är f ö militärregeringens rådgivare i arbetslivsfrågor och bär titeln "statsråd".

UDT (Arbetarnas Demokratiska Union, tidigare 10-gruppen)

Denna fackliga central har sin ideologiska hemvist på kristdemokraternas yttersta högerkant. De samarbetar med den nord-amerikanska fackliga centralen AFL-CIO, som dessutom stöder UDT ekonomiskt.

Omedelbart efter kuppen 1973 beslutade kristdemokraternas högsta ledning att ge ett aktivt och effektivt stöd till den nya regeringen. Men i takt med att kristdemokraterna alltmer tog avstånd från juntan radikaliserades också partiets fackligt aktiva. I maj 1976 bildades så Tio-gruppen, som idag räknas till en av de fyra oppositionella fackföreningsorganisationerna.

Tio-gruppen (eller UDT) har under årens lopp tagit en del initiativ till ett enande av den fackliga rörelsen, men därvid alltid försäkrat sig om att kontrollen över aktionerna ej gått dem ur händerna.

Så fortsatte det fram till maj 1980 då de bröt med övriga fackliga grupper som ingick i CODES («Försvarskommandot för de fackliga rättigheterna»). Detta beslut kan bara förklaras med att de mest radikala fackliga grupperna vuxit i styrka, vilket allvarligt hotar UDT:s dominans inom arbetarrörelsen. Dessutom vägrar kristdemokraterna att ha något med Kommunist-

partiet eller andra marxistiska grupper att göra överhuvudtaget.

Efter nästan ett år - då verksamheten nära nog låg helt nere och kontakten med övriga fackliga organisationer var bruten - samlades åter de högsta funktionärerna i april 1981 till ett slags internt möte då man beslutade att lägga om sitt handlingsprogram.

Det beslutades att ändra namnet till UDT och att på somliga punkter renodla handlingsprogrammet. Ordförande för UDT, Eduardo Rios, påpekade efter mötet att det i den nya organisationen ingick 567 fackliga ledare från hela landet samt avvisade de andra fackliga gruppernas motiv för att bilda en Arbetarnas enhetsorganisation (CUT). Däremot upprepade han att UDT var berett att gå samman med andra i vissa detaljfrågor, som tex motståndet mot den nya arbetslagstiftningen (Plan Laboral).

UDT vidhåller sin opposition mot regeringen och definierar organisationen såsom »pluralistisk i basen, demokratisk och med fördelat ansvar, självständig och fristående gentemot regeringar, politiska partier, företagare och kyrkan».

Sistlidna 1:a maj deltog man i de gemensamma framträdanden, som de oppositionella fackliga organisationerna organiserat och meddelade samtidigt att man var beredda att delta i en plan för framtida gemensamma aktioner.

Comando Obrero de Chile (CHILES ARBETARKOMMANDO, även kallat Arbetarfonden eller Oberoende Fackliga rörelsen)

Detta "kommando" består av några mycket regeringstroga fackliga organisationer. Ledningen presenterar sig som "nationalistisk" och de sympatiserar med "Patria y Libertad", (fascister) som bl a var mycket aktiva före statskuppen. Comando Obrero de Chile bröt sig ur UNTRACH efter den kritik av arbetslagstiftningen som UNTRACH framförde. De har ringa betydelse som facklig grupp, men intar alltid en framstående plats som högljudda försvarare av och en garant för regimens arbetarfientliga åtgärder.

CEPCH, De privatanställdas Förbund

Detta fackförbund kontrolleras av en grupp som politiskt kan definieras som socialdemokratiskt. Efter kuppen '73 gick de i facklig opposition även om man dåmera rörde sig i skuggan av 10-gruppen (nuvarande UDT). Sedermera lämnade de sin tveågsna oppositionsställning, radikaliserades och började agera självständigt. CEPCH har haft goda kontakter med FUT, en viss samordning med CNS och är anslutet till CODES. Om ett samgående mellan de fackliga organisationerna blir verklighet, så kommer CEPCH utan tvekan att ansluta sig. Fackligt och politiskt är de svagare än övriga oppositionsgrupper tillsammans.

Vad är Plan Laboral?

Den nya arbetslagstiftningen - Plan Laboral - offentliggjordes den 29 juni 1979 och började gälla from den 18 augusti samma år. I korthet innebär Plan Laboral följande:

Den fackliga organiseringen:

- Rätten till en nationell landsorganisation försvinner, militärregeringen har därmed lagstiftat bort det tidigare genom dekret förbjudna OUT.
- De fackliga förbunden och federationernas rättigheter beskärs. Dessa kommer bara att tillåtas rådgivande uppgifter utan förhandlingsrätt eller rätt till egen fackligt aktivitet.
- Fackföreningar ska bildas på fabriksnivå och inte efter bransch. Lagen uppmuntrar dessutom bildandet av flera fackföreningar på samma fabrik. Fackföreningarna måste omfatta minst 10% av de anställda och minst 8 personer måste ansluta sig på individuell och frivillig basis. Detta innebär att det ej får förekomma fackföreningar på företag med mindre än 80 anställda...

Kollektivförhandlingar:

- Fackföreningar tillerkänns rätten att teckna kollektivavtal.
- Fackföreningarnas avtalskrav får inte överstiga ökningen av det officiella levnadskostnadsindexet. Om en arbetsgivare går med på en löneförhöjning i nivå med levnadskostnadsökningen måste arbetarna automatiskt acceptera budet och varje fortsatt facklig aktivitet för högre krav är illegalt.

Strejkrätten:

- Strejkrätt erkänns, men från denna utesluts de statligt anställda och de som arbetar inom strategiskt viktiga delar av ekonomin samt de anställda inom det som kan betraktas ingå i den offentliga servicen.

I ett regeringsdekret, som utfärdades efter tillkännagivandet av Plan Laboral, namnges 31 strategiskt viktiga företag. Där ingår bl a kopparhanteringen, hamnarbetarna, telefonarbetarna, oljearbetarna och de anställda vid gas- och el-verken.

- Strejkerna får pågå i högst 60 dagar. Därefter måste arbetarna återgå till jobbet och acceptera det bud arbetsgivarna lagt.
- Arbetsgivarna ges lock-outrätt. De har också rätt att under strejk avskeda och nyanställa personal.

Kollektivförhandlingarna regleras av en synnerligen komplicerad procedur där företagen dels delas upp i grupper och dels åläggs föra förhandlingarna vid ett visst datum på året.

I den första gruppen ingår 21 statliga och 10 privata företag som undantagits strejkrätten.

I den andra gruppen återfinns de företag där förhandlingarna ska föras på grundval av fabriktillhörighet och inte utifrån produktionssektor.

Den tredje gruppen består av företag som kan förhandla utan förbehåll, med undantag för den tidsplan som myndigheterna fastställt och som går igenom företagen i alfabetisk ordning.

Ur Chibulletinen 4/79

Om bara kampviljan finns

Strejken och sättet att genomföra den markerar en ny period i chilensk fackföreningsrörelse. Panalarbetarna representerar »grüsrötterna» och 1:a maj 1981 samordnade dessa ett stort möte vid sidan av CNS/FUT.

Solidariteten är ett viktigt vapen vid en strejk. Panalarbetarna vände sig till allmänheten för ekonomiskt stöd, vilket de också fick.

Att laga mat tillsammans (olla comun) är inte bara ett sätt att spara pengar. Gemenskapen och enheten stärks också.

På textilföretaget PANAL i Santiago arbetade 1980 ca 1 500 personer. Den av företaget inrättade "fackföreningen" hade elva anställda funktionärer... Fackets ordförande hade bli anställt sin bror såsom chaufför med en lön tre gånger högre än en arbetares. (Det fanns dock ingen bil att köra). Om någon av arbetarna på ett möte opponerade sig emot fackstyrelsen blev han inom en vecka avskedad från företaget.

För att bli av med denna "styrelse" började därför tre arbetare att, i hemlighet, samla namnunderskrifter för ett misstroendevotum. Enligt lagen krävs det därför att 20% av arbetarna på ett företag stöder kravet. En av de tre upptäcktes och blev genast avskedad, men de andra två fortsatte. Efter många turer med representanter för "arbets-

inspektionen" (inspección del trabajo) fick man misstroendevotumet godkänt och kunde få välja sina egna representanter till styrelsen.

När den nya styrelsen nu tillträdde fick man överta skulder på 2 400 000 pesos. Man tog itu med att avskeda de tidigare anställda funktionärerna eftersom man ansåg att dessa varken behövdes eller representerade arbetarna.

Vid de kollektivförhandlingar som inleddes erbjöd företaget ett påslag med 1,5% men samtidigt ville man minska ner nattarbetarnas 50%-iga tillägg för obekväm arbetstid till mindre än 40% och dra in på transporter till och från arbetsplatsen. Dessutom ville man ha infört två nya skäl till avsked:

- om någon vägrade att omplaceras i företaget så skulle han avskedas utan ersättning;

- det andra kravet gällde uppfyllandet av produktionskvoten.

Inför denna utmaning röstade 96% av arbetarna för strejk. Innan strejken inleddes bildades olika strejkkommittéer — en solidaritetskommitté, en finanskommitté, en presskommitté och en bespisningskommitté. Solidaritetskommittén hade till uppgift att kontakta andra fackliga organisationer för att utverka stöd. Strejken stöddes också från alla håll, från CNS och FUT, olika delar av gruvarbetarkåren, järnvägsarbetarna, osv. När strejken pågick några dagar kom en grupp läkare för att ge arbetarna sitt stöd. Dessa läkare hade sedan mottagning flera dagar i veckan, och lovade att fortsätta även efter strejken.

FUT och CODES kom till fackets lokal praktiskt taget dagligen för att

Juan Manuel Sepulveda,
en av ledarna i CNS.

Den fackliga diskussionen: Våld eller ej?

Carlos Frez, f.d. ord-
förande i FUT.

Inom den chilenska fackföreningsrörelsen pågår idag en viktig diskussion om medlen och målen för den fackliga kampen. Juan Manuel Sepulveda, kristdemokrat och en av ledarna för CNS, tyckte så här i en intervju gjord i december 1980:

Efter det som hänt i Chile har man inom folkrörelserna börjat diskutera hur man bäst bekämpar diktaturen. Vad är din åsikt?

Det är sant att detta idag är ett diskussionsämne. Några har sagt att de är för våldets väg. Vi tror att vår verklighet, själva vårt lands historia, innebär att vi kan slå fast att en sådan väg inte är den rätta i Chile. Majoriteten av arbetarna, den chilenska fackföreningsrörelsen, har dragits till vad vi kallar »aktivt icke-våld». Vi tror att arbetaren behöver känna ett förtroende, som betyder att priset han måste betala för en viss handling inte ska innebära att riskera livet. Vi är inte ett våldsamt folk, vi har alltid agerat öppet. De folkliga manifestationerna uppnår sitt mål bara detta inte innebär skada, fysisk skada, om du vill kalla det så. Därför ska vi göra oss gällande som vi gjort hitills, men på ett nytt sätt. Det vill säga, vi kan inte använda samma strategi, samma taktik, samma stil som traditionellt har använts i vårt land. Då var det under andra förhållanden, annorlunda än de vi nu lever under. Vi tror att vi genom den sociala mobiliseringen definitivt kan provocera fram den förändring vi så starkt ser fram emot. Därför förkastar vi våldet, men utan att vända andra kinden till. Vi kommer att reagera, men inte med samma vapen. Å andra sidan, förvärras den här situationen, om man går till ytterligheter, tror jag definitivt att ingen, ingen — inte ens de mest kristna och katolska sektorerna — utesluter den andra vägen, våldets väg. Men ännu finns det inte förutsättningar för det, och vi hoppas att de ej uppstår. Vi kommer att anstränga oss för att återerövra vårt lands frihet genom denna aktiva icke-väldsväg.

Agencia Informativa NUEVA VOZ

Carlos Frez, f.d. ordförande i FU'T, utmanövrades i april 1981 av högerkristdemokraterna som tagit över kontrollen av FUT. Frez, känd för sin frispråkighet, framstår alltmer som den radikala fackföreningsrörelsens främste representant.

Kan du berätta lite om FUT och hur du ser på militärdiktaturen och framtiden?

Vi definierar FUT som en arbetarrörelse som står till arbetarklassens tjänst, som en del av denna arbetarklass. FUT valde inte att stå på arbetarklassens sida och vi utgör inte hela arbetarklassen — därför att det finns andra organisationer som också är viktiga — men vi är en del av den.

Många är gångerna som vi klart sagt ifrån att den här diktaturen inte är ett verk av den militärregering som nu bestämmer, utan av det kapitalistiska systemet. Vi menar att den här diktaturen, och vilken annan diktatur som helst, är det kapitalistiska systemets mest extrema och eländiga uttryck. Den är en del av det kapitalistiska systemet, det handlar inte om olika saker. När FUT bekämpar diktaturen bekämpar vi också systemet, därför att diktaturen är en del av systemet.

Vi vill inte ha en yttlig förändring utan en omvandling av hela samhället. Och det är här som vi anser att arbetarna måste spela en huvudroll, de måste vara huvudpersonerna för att förändringarna ska bli verkliga. Med det synsättet, och för att nå dessa mål, menar vi att det måste vidtas åtgärder för att uppnå en verklig makt. I dagens läge är arbetarklassen en splittrad maktfaktor. Vi måste alla gå samman. Den stora enheten som vi alla längtar efter är arbetarklassens makt. Men en makt, inte för att förstöra, utan för att bygga upp ett annorlunda samhälle. Vi i arbetarklassen måste göra en stor kraftansträngning, dra styrka ur arbetarrörelsens hela historia, för att med denna makt bygga ett annat samhälle, skapat och uttänkt av arbetarklassen, så som arbetarklassen vill ha och uppfattar det.

Utdrag ur en intervju gjord av Lars Palmgren 1980

hjälpa till med arbetet och för att ge råd i olika frågor. Samtliga vänsterpartier deltog också i det allmänna arbetet, men det var arbetarna själva som ledde strejken.

För att finansiera arbetet och de gemensamma måltiderna för de mest behövande gick man ut på gatorna och samlade pengar, stoppade bilarna och gick runt på bussarna. Detta gjorde det också möjligt för PANAL-arbetarna att sprida information om varför man strejkade och den exploatering som regeringens arbetslagstiftning (Plan Laboral) innebar för dem. Ty när arbetsgivaren har gett sitt bud har arbetarna bara att gå med på detta eller gå i strejk högst 60 dagar. Kan man under denna tid inte komma överens måste arbetarna återgå till samma villkor de hade innan strejken. Detta är den "lösning" som regeringen föreskriver för arbetarna med sin "lag".

Panal-arbetarna är i dag angelägna att tala om att även om de inte vunnit några ekonomiska fördelar med sin strejk så har de i alla fall visat alla Chiles arbetare att det går att klara en lång strejk om bara kampviljan finns.

Strejken bidrog också till att ena olika sociala sektorer i kampen: representanter för sluminvånarna, studenter fackföreningar, etc. Man lyckades även samla arbetarna från tre industrier till en stor demonstration.

Framtiden ter sig dock ganska dyster. Textilföretagen PANAL, Caupolicán och Yarur har kommit överens om en fusion, vilken skulle ge det nya företaget 45% av landets hela textilproduktion. Men fusionen betyder också att 2 400 arbetare skulle avskedas inom 60 dagar.

Av de nu existerande 5 fabriker kommer bara tre att fortsätta. Arbetar-

na kommer att mista de sociala förmåner man lyckats kämpa sig till, t ex tillgodoräkandet av tjänsteår, eftersom de arbetare som blir kvar måste under-teckna nya anställningskontrakt och börja om från början. Inte heller kommer arbetarna att få bilda en fackförening förrän de varit anställda i det nya företaget minst ett år. Detta kan innebära att företaget kan tvinga dem att arbeta 10-12 timmar om dagen, eftersom det inte finns någon fackförening som kan försvara dem.

PANAL-arbetarna återgick alltså efter 58 dagars strejk till att arbeta enligt samma gamla avtal som rätt innan strejken, dvs för ca 4 500 pesos/månad, vilket ungefär motsvarar minimilönen i Chile.

I maj 1981 godkände dessutom militärregeringen att de 1 500 arbetarna vid PANAL avskedades.

1:a maj 1974–1980:

Arbetarnas röst gör sig alltid hörd

1:a maj.
Arbetarklassens
dag. Över hela
världen samlas
arbetare för
att högtidhålla
minnet av de som
fallit i kampen.
Men också för att
samla styrka,
blicka framåt.

Men hur fira
1:a maj
i en militär-
diktatur som
Chile? Där arbe-
tarklassen
utsetts till huvud
fiende och där
varje missnöjes-
yttring, varje
protest, varje de-
monstration
straffas med
fängelse och tor-
tyr?

Till 1:a maj 1980 trycktes flera 1:a maj-affischer upp inne i Chile. Den som syns på bilden – från Panal-arbetarnas möte – finns återgiven på omslaget av detta nummer av Chilebulletinen.

Sedan Pinochet insåg att det ej gick att helt undvika 1:a maj-firandet har han organiserat egna »Arbetets fest»-spektakel. Till dessa utkommenderas sedan fackliga ledare, »trogna arbetare» och alla de berörda tjänstemännen inom statsapparaten.

1:A MAJ 1974 - den första efter kuppen - visade att militärerna trots en urskilningslös repression inte lyckats knäcka motståndet.

På vissa fabriker genomfördes maskningsaktioner och såväl flygblad som klistermärken spreds, ffa i huvudstaden Santiago. På baksidan av bussätena, på offentliga platser och i slumområdena satt de små

klistermärkena där man bl.a kunde läsa uppmaningar till soldaterna att inte göra sig till folkets mördare och till arbetarna att inte ge upp utan förena sig med motståndskampen.

1:a maj 1979 arresterades mer än 350 personer efter sammanstötningar mellan polis och demonstranter.

Om 1:a maj-firandet året därpå - **1:A MAJ 1975** finns det inte mycket uppgifter att tillgå. Militärjuntans förtryckarapparat hade också haft nästan två år på sig att organisera fängslandet, torterandet och dödandet av allt motstånd. Trots detta lyckades tex Kommunistpartiets underjordiska radiostation »Radio Libertad» under några minuter att gå ut i eteren med uppmaningar till fortsatt kamp.

1:A MAJ 1976 däremot föregicks ånyo av en flygblads och klistermärkeskampanj. På själva 1:a maj anordnades en mässa i katedralen i Santiago. Över 5 000 människor samlades för att lyssna på kardinalens predikan på temat Jesustimmermannens son. Han talade om arbetarnas rätt till mat och tak över huvudet, att organisera sig och att strejka. Utanför väntade drygt ett 60-tal tungt beväpnade karabinjärer.

När mässan var över strömmade folk ut ur kyrkan, några lyfte en knuten näve och det dröjde ett bra tag innan karabinjärerna lyckades skingra de grupper som bildats ute på Plaza de Armas.

Samtidigt hade Pinochet ställt till med **ARBETETS FEST**. Ca 2 500 personer, bestående av fackliga samlingsmän, näringslivsrepresentanter och ditkommenderade fackliga ledare samlades för att lyssna på juntans falskklingande ord om arbetets fest som hela det chilenska folkets fest.

Att öppet ge sig på katolska kyrkan vågade inte militärerna och därför kunde Santiago borna även **1:A MAJ 1977** samlas i katedralen vid Plaza de Armas.

Kyrkan var sprängfylld av människor som förutom den vanliga mässritualen och predikan till arbetaren St. Josefs ära, också fick lyssna till egna böner av fackliga ledare, arbetslösa och ungdomar. Varje bön avslutades med en lång applåd och tillsammans sjöng de tusentals deltagarna bla *Blowing in the Wind*, det avsevärda antalet DINA-agenter till trots.

På **1:A MAJ 1978** däremot gick folk för första gången ut på gatorna för att demonstrera. Mötet var fastställt till kl. 10:00 på Plaza Aguirre, i slutet av Av. Bulnes. Men bara ett hundratal människor mötte upp på utsatt tid. När dessa föstes undan av de som vanligt utkommende-

rade karabinjärerna drog sig folket upp mot centrum. Efter några kvarter hördes de första slagorden. Flera stämde in och det dröjde inte länge förrän polisen på nytt anlände denna gång med batonger i högsta hugg. De flesta vände om och sprang mot det håll de kommit från. Tillbaks på Av. Bulnes möttes de av tusentals människor som promenerade fram och tillbaka. Återigen tjöt sirener och snart fylldes gatorna av flyende demonstranter. De som greps, släpptes efter att de uppgett namn och adress, och återvände då till demonstrationen

Senare på dagen samlades ett tusental personer i San Francisco-kyrkan där en vänsterpräst höll en predikan. 1:a maj-firandet avslutades med att de ca tusen människorna trots polisuppbådet tågade ut ur kyrkan och nerför Av Alameda. Sammanlagt greps ca 1 000 personer i det första riktiga 1:a maj-firandet sedan kuppen 1973.

Året därpå trotsade arbetarna än en gång militärjuntan. Det möte till **1:A MAJ 1979** som fyra fackliga organisationer (CNS, FUT, CEP och Tio-gruppen) utlyst och inbjudit ett fyrtiotal utländska gäster till, förbjöds. Trots

detta och trots upprepade hot om direkta repressalier genomfördes flera olika demonstrationer runt om i Santiago. Polisen, förvirrad av de många olika mötesplatserna, gick dock så småningom till attack och sammanlagt greps mer än 350 personer.

Upptakten till **1:A MAJ 1980** var dramatisk. Tre dagar tidigare döddes nämligen en polisman vid ett »attentat» mot juntans monument »frihetslågan». I jakten på de ansvariga arresterade polisen under några dagar 500 personer.

Det spända läget och de direkta hoten mot den katolska kyrkan gjorde att denna valde att inställa den traditionella 1:a majmässan.

De fackliga organisationerna kände också av trycket. Strax innan hade FUT hoppat av samarbetet med de övriga fackliga grupperna. När så repressionen trappades upp drog sig även 10-gruppen ur organiserandet av 1:a maj. Kvar blev CNS som trots allt organiserade ett välbesökt möte, som för första gången lämnades i fred av karabinjärerna.

På Pinochets 1:a majfest höjdes en del ögonbryn då UN-TRACH uteblev för första gången sedan det bildats.

1:a maj 1981:

Med förnuft och sty

Med två olika oppositionella möten och ett saldo av 141 anhängna firades 1:a maj i Santiago. Sammanlagt mobiliserades drygt 3 000 personer, lika många som Pinochet kommenderat till sitt officiella firande i juntans högkvarter..

Redan tidigt på morgonen hade Santiagos gator invaderats av kravallpoliser och karabinjärer. För att inte i onödan riskera arresteringar i konfrontationerna med polisen, uppmanade fackföreningsledarna folk att avstå från gatudemonstrationer. Alla ledare var överens om att det för dagen viktigaste är att bygga en enad fackföreningsrörelse med en bred bas.

Vissa konfrontationer med de repressiva styrkorna var dock oundvikliga. De som tänkt sig att delta på det möte som anordnats av CNS (Coordinadora Nacional Sindical) FUT (Frente Unico de Trabajadores) Tio-gruppen och CEPCH (Confederacion de Empleados Particulares) fann vid ankomsten till avtalad lokal att porten var stängd. Polisen hade inte tillåtit mötet, en provokation så god som någon. Cirka 300 personer följde med till en alternativ möteslokal men de flesta blev dock kvar på gatan, utspridda i grupper. Någon regelrätt demonstration var pga polisuppbådet omöjligt att genomföra men det spreds tusentals flygblad och man gav sitt stöd till en grupp ungdomar som sökt skydd undan polisen i en kyrkport, genom taktfasta handklappningar. Bakom en stor banderoll »Con la Razon y la Fuerza Vencemos» (Med förnuft och styrka ska vi segra - en travestering av Chiles nuvarande valspråk) ropade studenterna slagord mot diktaturen och höjde sina knutna nävar i luften. Vare sig tårgasbomber, provokationer från säkerhetspolisen eller brutala polischocker kunde stoppa gruppen. Man försvann in i kyrkan några minuter, men var strax tillbaka igen.

Facklig kongress i år

På det improviserade mötet som hölls några kvarter längre bort talade Tucapel Jimenez för Tio-gruppen, Manuel Bustos för CNS, Federico Mujica för CEPCH och Juan Imilan för FUT. Talade gjorde också den gamle fackföreningskämpen Clotario Blest, över 80 år gammal. Som ett steg i riktning mot en nödvändig facklig enhet, inbjöd han till en facklig enhetskongress den 21 december i år,

dagen för den stora massakern på arbetare vid salpetergruvan Santa Maria år 1907.

På fackföreningslokalen vid det nedläggningsshotade textilföretaget PANAL hölls ett andra möte. Ca 2 000 människor samlades, de allra flesta arbetare, studenter och arbetslösa kåkstadsvånare. Arbetarna vid PANAL genomförde i slutet av förra året en långvarig strejk (se sid.). De har sedan dess alltmörkommit att framstå som den nya förtruppen inom fackföreningsrörelsen. Därför slöt även andra nya fackliga organisationer upp vid detta möte. Närvarande var bl.a. lokala fackfronter för två av Santiagos största industriområden - Maipo och Vicuna Mackenna - samt en ny grafikerfederation CONAGRA. Vidare deltog den grupp inom FUT, ledd av Carlos Frez, som en vecka före 1:a maj utmanövrades av kristdemokraterna. Frez underströk hur viktigt det var att ta vara på erfarenheterna från strejken på PANAL.

-Den visar, sa Frez, - att fackföreningarna idag inte kan arbeta på samma sätt som tidigare. Rörelsen måste visa på kreativitet och sprida sitt budskap på gatorna, bussarna och i kåkstäderna.

Demonstrera eller inte

Flest ovationer fick ändå Clotario Blest, som även kom till PANAL-mötet. Publiken reste sig och applåderade i flera minuter när »Don Clotario» kom in i lokalen. Under hans tal, som även här handlade om nödvändigheten av enhet, rådde en respektfylld tystnad.

Stämningen på mötet var hög och militant. Taktfasta rop på frihet genomljöd då och då lokalen, men alla var inte överens med talarna om det lämpliga i att avstå från gatudemonstrationer. En mindre grupp, bestående av studenter och folk från kåkstäderna, gav sig efter mötets slut, iväg i samlad trupp. De hann dock inte långt förrän de stoppades av diktaturens styrkor. Så gott som hela gruppen greps.

Vilka slutsatser kan man då dra av årets 1:a maj i Santiago?

-Att den fackliga oppositionen liksom den partipolitiska, fortfarande är splitt-rad.

-Att den tendens till stora gatudemonstrationer, som märktes i samband med 1:a maj 1978, brutits av juntan. Under repressiv tolerans tilläts nu möten i fackföreningslokaler, men bara där.

rka ska vi segra

Fackliga organisationer saknar stöd

Samtidigt börjar dock en ny tendens göra sig synlig inom den fackliga rörelsen. De fackliga organisationerna Tio-gruppen, FUT och CNS, med pretentioner på att vara nationella sammanslutningar, möter allt mindre gehör hos arbetarklassen. De utgör ett slags elit och lever sitt eget liv med uppgörelser över arbetarnas huvuden. Kristdemokraterna stärker sin ställning i flera av dessa sk cupolas (jmf. maktelit). Anmärkningsvärt är att alla representanter för de organisationer som talade 1:a maj, är kända kristdemokrater. FUT, som under sin före ordförande Carlos Frez ledning intagit en mer militant hållning, har nu uppenbarligen fått order från högre ort om att dämpa sin framtoning. Ungefär samtidigt ombildades Tio-gruppen och bytte namn till Demokratiska Arbetarunionen UDT. Bakom detta ligger en strävan från kristdemokraternas sida att uppnå en legal oppositionell plattform. På så vis vill man försöka framstå som det enda trovärdiga alternativet till militärjuntan. Kvar skulle då bli CNS, som på det fackliga planet kan ses som ett uttryck för samarbetet mellan UP-partierna och kristdemokraterna. Efter nederlaget för nej-linjen i den sk folkomröstningen i september fjol, är det dock många inom vänstern som menar att detta samarbete slutgiltigt visat sin oförmåga, att inom systemet arbeta för förändringar. Samtidigt har alltså kristdemokraterna definitivt valt den »legala» vägen. CNS framtid ter sig i detta perspektiv som något osäker.

Trötta på detta politiska spel om fackföreningsrörelsen, samlas nu arbetarna kring nya fackliga basorganisationer som inte inordnat sig i de tidigare nämnda sammanslutningarna. En ny enhet håller på att växa fram. Exemplet PANAL visar vägen. Solidaritetsyttringarna från andra arbetare, studenterna och från »poblador»-rörelsen visade då på en inneboende styrka. Ledarna för dessa nya fackföreningar är unga och beredda till kamp. De är inte låsta av politiska lojaliteter sedan UP-perioden. De har självklar kontakt med arbetarna. Utan stöd från någon av de stora organisationerna och utan nämnvärd propaganda lyckades de samla 2 000 människor till sitt möte den 1:a maj. Det är här man kan hitta fröet till en enad chilensk fackföreningsrörelse.

Av Chilebulletinens
utsända medarbetare

Maipús arbetare visar vägen

Maipú är en förort till Santiago och ett av Santiagos viktigaste industriområden. På 50-talet förlade många företag fabriker till området. Det var främst moderna företag av typen metallindustri, livsmedels-, bränsle- och kemisk industri. Idag finns cirka 300 företag i Maipú de flesta av dem små eller medelstora. Här finns också stora jordbruk som förstatligades eller som gjordes om till kooperativ under UP-tiden.

Mot slutet av Allendes regeringstid var så gott som alla industrier i Maipú antingen ockuperades av arbetarna eller under statlig kontroll, (så även det svenska företaget AGA:s fabrik i området). I Maipú fanns ett av de mest aktiva industriebältena i Santiago där nästan alla industrier i området deltog.

Men trots sin styrka hade industriebältet också sina svagheter. Aktiviteten byggdes i alltför stor utsträckning upp kring de fackliga ledarna och de mest framträdande medlemmarna i arbetarpartierna. Basen spelade bara en biroll och deltog aktivt på framförallt stormöten, demonstrationer och andra aktioner.

»Detta har vi fått betala för efter kuppen. När ledarna sopats undan av förtrycket stod vi där som föräldralösa barn, berättar kamraten vidare.

Sedan kom repressionen

Och han fortsätter: »Vid själva kuppen samlades arbetare på några av fabriker. Militären kunde dock lätt utrymma fabriker, utom i några fall som tex på PERLAC där det blev sammanstötningar med militären under vilka några arbetare dödades, bla en facklig ledare.»

»Sedan kom repressionen. Fackliga ledare fängslades och mördades. Fackföreningarnas verksamhet paralyserades. I denna situation passade företagen på att urholka de rättigheter som arbetarna tidigare kämpat sig till. Tiden mellan 1973 och 1978 var en helt död period.»

»Skräcken och terrorn var enorm. Var och en skötte sitt och höll sig lugn.»

Men 1978 vände det och aktiviteterna tog så sakta fart. Efter inspiration från bla koppargruvearbetarna genomfördes en del passiva protester på företag i

Maipú. Arbetarna bojkottade personalmatsalarna, man vägrade arbeta övertid etc.

Första strejken

Ledarna mognade och medlemmarna deltog mer aktivt i de fackliga arbetet. Kontakter började tas mellan olika fackföreningar och den första strejken i Maipú inleddes i oktober 1979. Strejken var också en av de första i Chile efter att »Plan Laboral» började gälla. 60 personer inom tjänstemannafacket på ett laboratorium gick ut i strejk. Facket saknade erfarenhet och efter 30 dagar avblåstes strejken utan att de strejkande uppnått något, tvärtom blev uppgörelsen sämre än företagets ursprungliga bud. Men arbetarna hade ändå lärt sig mycket av strejken. När sedan 600 arbetare på Good Year strejkar är man bättre förberedda och ledarna mer erfarna. Kring Good Year-strejken och en annan samtidig strejk bildades en stödrörelse. Arbetarnas fruar hungerstrejkade och jobbarna vann på aktionen. Det är då som idén om en gemensam organisation föds.

»Det började med arbetet på en gemensam studieplan och så kom vi på tanken att skapa en stödfond. Och så var det problemet med fackföreningslokaler. Det finns ungefär 300 fackföreningar i området men bara fyra lokaler som vi kan använda.»

I februari 1980 genomfördes en studiedag där man tog upp arbetslagstiftningen och utbytte erfarenheter av fackligt arbete och avtalsförhandlingar samt diskuterade den fackliga rörelsens framtidsperspektiv.

Maipús arbetarförbund bildas

I mars träffades de fackliga ledarna på ett möte och det beslutades att man skulle börja arbeta för en samordning. Ett brev skickades ut till medlemmarna, där man berättar om idén om en samordningsgrupp för facken i Maipú och vilken grund en sådan organisation skulle stå på. En enkät gjordes och frågan diskuterades på medlemsmöten. I juli efter att avtalsförhandlingarna avslarats arbetade man vidare på idén att bilda ett fackförbund som också formellt bildades den 7:e augusti.

De två grundläggande motiven till varför förbundet bildades är enligt kamraten:

Den 14:e augusti 1980 höll Maipuarbetarnas fackförbund sitt första medlemsmöte. Förbundet hade formellt bildats den 7:e i samma månad.

Denna händelse innebär ett viktigt steg i de chilenska arbetarnas kamp till försvar av sina intressen. Maipuarbetarna har visat ett sätt att kringgå diktaturens lagar.

Lars Palmgren gjorde hösten 1980 en intervju med en av ledarna för Maipuarbetarna. Här följer ett sammandrag av den intervjun.

»För det första behovet av att organisera sig, det är något vi alla har klart för oss.»

»För det andra visar erfarenheterna från de första avtalsförhandlingarna att det finns ett gap mellan de fackliga organisationerna på riksnivå och de lokala facken. De centrala organen har inte visat sig förmögna att ta itu med de problem som fackföreningarna ute på företagen möter.»

»Stödarbetet kring strejkerna visar att det går att arbeta ihop och att solidariteten är starkast hos fackföreningarna på fabriker runt omkring och inte hos fackföreningarna inom samma bransch. Facken inom samma geografiska område har samma problem, samma typ av ledare, kan lättare träffas och det behövs inte så mycket resurser för att samarbeta på detta sätt. Det var huvudorsaken till

att vi bildade ett fackförbund för det här området och inte efter bransch och yrke.

Egen tidning

I Maipuarbetarnas fackförbund ingick i september '80, drygt en månad efter bildandet, åtta fackföreningar av 300. Det är i huvudsak fack på metall-, textil-, bil- och livsmedelsindustrier. Några av företagen tillhör mäktiga chilenska finansgrupper och andra multinationella företag, tex Mercedes Benz och metallföretaget FESA som ägs av sydafrikanskt kapital. På många av dessa företag strejkade arbetarna under de senaste förhandlingsperioden.

Förbundet har en styrelse som består av representanter för de olika fackföreningarna. Det finns också några arbetsgrupper av vilka den viktigaste är den som ansvarar för tidningen »Informativo Sindical». Det finns också arbetsgrupper för gemensamma lokaler, sport, kultur, solidaritet och fackliga studier.

Just nu arbetar förbundet med bla kurser i fackliga frågor. Tanken är att dessa ska börja i oktober. Kulturgruppen försöker bilda teatergrupper och i solidaritetsgruppen samlar man pengar till en gemensam stödfond.

Tidningen »Informativo Sindical» (som startades innan förbundet fanns men som nu är förbundets tidning) är känd i 50-60 fackföreningar. Mellan 20 och 25 av dem har en mer regelbunden kontakt med tidningen. Det är mycket om man jämför med den allmänna situationen i landet. Men det är helt otillräckligt om man tänker på antalet arbetare och fackföreningar som finns i området.

Kvinnorna, ungdomarna och lantarbetarna

»Men efter den 18 oktober startar vi en kampanj för att närma oss andra fackföreningar och då ska vi använda oss av tidningen. En av förbundets principer som slogs fast redan i de inledande diskussionerna är att vi också ska stödja och arbeta för de fackföreningar som inte är anslutna.....Allt arbete som vi gör är öppet för alla fackföreningar, från tidningen till kurserna och stödarbetet.»

På lång sikt hoppas också kamraterna i Maipuarbetarnas fackförbund få med andra grupper i området som tex de som bor i Maipú, kvinnorna, ungdomarna, lantarbetarna och bönderna. Men än så länge är det svårt eftersom dessa grupper saknar organisering eller om de är organiserade fortfarande mycket svaga.

Men Maipuarbetarna har visat vägen, en ny syn på det fackliga arbetet håller på att växa fram. Framtiden får utvisa om de f.d. industriebältet åter ska bli det starka fästet till försvar av arbetarnas intressen, som det en gång var..

Den fullständiga intervjun återfinns i Pöder Obrero nr 6/81.

LO stöder fackliga studier

Den chilenska fackföreningsrörelsen har vid upprepade tillfällen pekat på vikten av konkret internationell solidaritet. I Sverige har ffa Hamnarbetarförbundet i handling visat sitt stöd till kampen i Chile. Men LO då? Vad har gjorts, vilka planer finns för framtiden? Chilebulletinen sökte upp Kerstin Wallin, internationell sekreterare på LO:

-Det solidaritetsarbete som LO bedriver, gör man tillsammans med partiet.

Det säger Kerstin Wallin som är internationell sekreterare på LO. Tillsammans med SAP och ABF och andra organisationer inom arbetarrörelsen har man för detta ändamål bildat AIC - Arbetarrörelsens Internationella Centrum. Det är genom AIC som LOs stöd (med undantag för den fackliga utbildningen) till Chile ska gå.

-De pengar som eventuellt finns kvar från Arbetarrörelsens Chileinsamling, har nu AIC tagit hand om. De skickar sedan pengarna till kyrkliga eller fackliga organisationer i landet för olika humanitära insatser.

-Det vi som facklig organisation lägger största vikten vid är den fackliga utbildningen. LO och TCO har därför tillsammans bildat ett biståndssekretariat, vars uppgift det är att med SIDA-pengar stödja olika typer av facklig utbildning i u-länder.

Detta kommer man nu också börja med i Chile, till hösten räknar LO med att en del projekt ska komma igång.

-Det har ju under flera år varit svårt att jobba med den fackliga organisationen i Chile, eftersom den fackliga verksamheten varit praktiskt taget lamslagen fram till 1976-77.

-Men i och med juntans Plan Laboral har det skapats vissa möjligheter att arbeta med den här typen av utbildning.

-Det är inte vi som ger dem utbildningen. Vi ger dem pengar att utföra det hela. Vi deltar inte, inte i Chile i alla fall, med kursledare. Utan det som ges är facklig grundutbildning utformad av dem själva.

-Och det är inte, betonar Kerstin Wallin, en ide som fötts på LO, utan något som de fackliga strukturerna bett om.

LO samarbetar i den här grundutbildningen med framförallt CNS.

Vad gäller andra typer av facklig solidaritet, så adopterar inte LO, av princip, fängslade fackliga ledare.

-Även om vi ofta blir ombedda att göra det. Anledningen är, fortsätter Kerstin Wallin, att man aldrig kan vara säker på att uppgifterna är riktiga.

Blir man däremot ombedda av FFI (Fria FackföreningsInternationalen till vilken LO är ansluten) att sända protesttelegram så gör man det.

-Senast vi gjorde det var i januari då ordföranden och vice-ordföranden i CNS fängslades.

-Och vi gjorde det också med anledning av den stora strejken i koppargruvan El Teniente. Till 1:a maj skickade vi också telegram till CNS. Men skulle vi skicka telegram varje gång vi blev ombedda av en organisation fick vi inte göra annat. Och i princip finns det ju anledning att skicka protesttelegram varenda dag.

Enligt MBL (medbestämmandelagen) har facket i Sverige rätt att få information om vad som händer i ett multinationellt företag i Chile om man också har etablerat sig i Sverige.

-Det är en möjlighet, men jag vet faktiskt inte om någon fackförening utnyttjat den.

Det LO gör, gör man som sagt med partiet eller FFI. Man ställer så gott som aldrig, i alla fall inte centralt, upp på några aktioner med andra, tex Chilekommitten.

-Anledningen till det är att LO i den mån man gör något vill göra det på eget initiativ och på egna bedömningar och egen information, förklarar Kerstin Wallin.

-Men vi har kontakt med flera solidaritetsorganisationer och vi läser med intresse och tacksamhet den information vi får från dem.

Ingert Nilsson

De viktiga årtalen:

1906 -Luis Emilio Recabarren, grundaren av Chiles arbetarrörelse, väljs in i parlamentet som ombud för det norra gruvdistriktet, där han under 5 år arbetat med att organisera nitratgruvarbetarna.

dec 1907 —En av de värsta massakrerna i arbetarrörelsens historia inträffar i Iquique, en nitratgruvstad. 10 000 gruvarbetare demonstrerar för högre löner, ökad säkerhet i arbetet och ett slut på exploateringen från den företagsägda affären. Arbetarna beskjuts, med maskingevär, av militären. 2 000 män, kvinnor och barn dör. Nitritgruvorna ägdes vid denna tid till största delen av engelsmän.

sept 1909 —Den chilenska arbetarfederationen (FOCH) bildas av de konservativa som en förening för ömsesidig hjälp. Sociala och ekonomiska förändringar orsakade av första världskriget medför stigande missnöje bland arbetarna. Mellan 1911 och -20 inträffar 293 strejker och FOCH utvecklas till en militant organisation.

1912 —L. E. Recabarren bildar arbetarklassens första politiska parti, Socialistiska Arbetarpartiet.

1920 —Den Liberala Alliansens presidentkandidat, Arturo Alessandri (vars son ställer upp som Allendes motkandidat 1970), väljs till president. Stödd av medelklassen och några sektorer inom arbetarklassen, är Alessandri den första president som försöker vinna politisk makt genom att mobilisera massorna på basis av ett socio-ekonomiskt program.

dec 1921 —Chilenska Arbetarfederationen (FOCH), ledd av Recabarren, ansluter sig till Röda fackföreningsinternationalen, som bildades 1919 i Moskva.

1922 —Socialistiska Arbetarpartiet, bildat 1912 av Recabarren, ombildas till Chiles Kommunistiska Parti och ansluter sig till Tredje Internationalen, som bildats i Moskva 1919 och består av anslutna nationella kommunistiska partier.

1925 — En ny konstitution antas. Kyrka och stat skiljs åt. En stark verkställande makt etableras till priset av en försva-

gad lagstiftande makt där de traditionella jordägande grupperna hade varit starkast. Konstitutionen föreskriver direkt beskattning och innefattar även bestämmelser för en av de mest avancerade arbets- och välfärdslagstiftningarna i världen vid den tiden. Staten fick vittgående befogenheter att ingripa i sociala och ekonomiska frågor.

I en serie komplicerade politiska manövrer tvingades president Alessandri att avgå som president.

Överste Ibáñez styr Chile diktatoriskt med stöd från högern och vänstern, först bakom kulisserna och sedan som president.

1931 —Chiles Kommunistiska Parti erkänns officiellt. Detta innebär att partiet för första gången i sin historia kan registrera och presentera kandidater till lokala och nationella val.

juni 4/16 1932 —Den Socialistiska Republiken utropas. Republiken leds av en "äventyrlig" socialist, överste Marmaduke Grove och Eugenio Matte (grundaktionsgrupp). Den revolutionära regeringen presenterar ett program kallat "de 50 punkterna".

Efter endast 12 dagar störtas den socialistiska republiken genom en militärkupp.

När Grove störtas protesterar bl a Salvador Allende, som då var universitetsstudent. Han blir arresterad. Fem små socialistiska rörelser som arbetade med denna Socialistiska Republik sluter sig samman året därpå och bildar Chiles Socialistiska Parti.

dec 1932 — Arturo Alessandri väljs åter till president stödd av det Radikala och det Liberala partiet. Han får 163 744 röster mot Groves 60 261. Alessandri har nu blivit mer konservativ. Vänsterledare förföljs och fängslas.

april 1933 —Chiles Socialistiska Parti grundas. Det är liksom kommunistpartiet marxistiskt och har starkt stöd från arbetarna. Salvador Allende är en av grundarna till partiet.

1935-36 — De kommunistiska, socialistiska och radikala partierna enas för första gången i en folkfront och arbetar tillsammans med flera mindre partier mot Alessandris konservativa regering.

1937 —Nationella Falangen, föregångare till våra dagars Krisdemokratiska Parti, startas av unga katolska in-

tellekтуella, däribland Eduardo Frei och Manuel Garretón Walker. Det nya partiet kommer att växa under 40- och 50-talet, tills det 1963 blir det röstmässigt största.

1942 —Radikalen, Juan Antonio Ríos, väljs till president med stöd från kommunisterna och socialisterna. Moderata reformer fullbordas, men arbetarnas realinkomst ökar bara med en procent per år.

1946 — Nya val hålls på grund av president Ríos död. Gabriel González väljs med kommunisternas stöd. Han tar med 3 kommunister i sin 11 man starka ministär (kabinet).

april 1947 —Kommunisterna får 18% av rösterna i kommunalvalen. De får 71% av kolgruvearbetarnas röster, 63% av nitratgruvearbetarnas och 55% av koppargruvearbetarnas. Kort därefter avskedas de kommunistiska ministrarna från González Videlas regering som börjar utöva en omfattande repression mot partiet. Tusentals kommunister arresteras och många deporteras till Pisagua i den norra öknen. Chiles berömda poet, Pablo Neruda, berövas sitt mandat.

sept 1948 —Lagen för Demokratins försvar, den sk "fördömda lagen" antas. Kommunistpartiet förbjuds och dess 40- 50 000 medlemmar stryks från röstlängderna. Många ledare deporteras och fängslas, men partiet fortsätter att arbeta underjordiskt och stöder aktivt Allendes presidentkandidatur 1952.

1949 —Kvinnorna får rösträtt. Dessförinnan röstade endast 10% av Chiles befolkning. 1957 hade 19% av befolkningen rösträtt och 1961 hade siffran stigit till 25%. Analfabeter saknar rösträtt fram till 1970.

1951-52 — Försämrade ekonomiska förhållanden leder till skyhöga priser, talrika strejker och demonstrationer. "Valmanskåren" ser sig om efter att nytt ledarskap.

feb 1953 —Den militanta och vänsterinriktade fackföreningsfederationen CUT, Central Unica de Trabajadores (idag ungefär detsamma som Landsorganisationen), organiseras efter en lång period av splittring inom vänsterns arbetarled. CUT kom att, 1970, ge ett massivt stöd till Allende.

1957 — Studentdemonstrationer utbryter i protest mot ett regeringsbeslut att höja bussavgifterna. Två studenter dödas, vilket leder till omfattande gatuoroligheter där även tusentals fattiga från städerna deltar.

1958 — "Den förbannade lagen" lagen för demokratins försvar, avskaffas och Kommunistpartiet förklaras legalt på nytt.

Partiet tar aktiv del i FRAP och stöder Salvador Allendes presidentkampanj.

1962 — Valreglerna revideras. Röst-rätten blir en lagstadgad rättighet och plikt för alla läskunniga vuxna. 1/5 av befolkningen (och omkring 1/3 av arbetarklassen) är trots detta fortfarande utestängda från valdeltagande genom bestämmelsen om läskunnighet. Denna lag finns kvar till 1970.

nov. 1962 — Den första jordreforms-lagen antas. Jordreforminstitutet CORA bildas.

sept 1964 — PRESIDENTVAL. Kristliga demokraternas presidentkandidat Eduardo Frei besegrar Salvador Allende, som återigen är kandidat för FRAP.

mars 1965 — PARLAMENTSVÄL. Krist-demokraterna vinner alla de 12 senatsplatser varom striden står samt erhåller majoritet i deputerandekammaren (82 av 147 mandat). FRAP får 22% av rösterna.

1965 — MIR (Movimiento de Izquierda Revolucionaria) bildas vid Universitetet i Concepción. Flera splittrade grupper enas där, enas om en strategi för väpnad kamp i Chile. MIR kommer att vara en betydelsefull kraft inom den chilenska vänstern under 1970, med speciellt starkt stöd bland de hemlösa "nybyggarna" i Santiago och bland bönderna på landsbygden.

mars 1966 — Arbetarna i den USA-ägda El Teniente-gruvan strejkar för högre löner. Andra gruvarbetare i norr tillkännager en sympatiststrejk, som olagligförklaras av regeringen. Trupper ockuperar fackföreningsbyggnaden vid Anacondas gruva El Salvador. 6 gruvarbetare och 2 kvinnor dödas, 40 såras.

april 1966 — Det chilenska parlamentet antar lagen om "chilenisering av kopparn" vilken stadgar om partiell nationalisering av USA-ägda koppargruvor.

mars 1967 — KOMMUNAL. Väns-terns stöd bland väljarna stiger från 22% (1965) till 30%. Krist-demokraterna får 35.6% av rösterna, 7% mindre än vid parlamentsvalet 1965.

nov 1967 — En landsomfattande strejk påbjuds för att protestera mot ett regeringsförslag om att sänka arbetarnas löner och temporärt förbjuda strejkrätten som ett medel att kontrollera inflationen. USA-tränade soldater tillsammans med specialtränad

kravallpolis krossar strejken med helikopter, tårgas, tanks och skjutvapen. I Santiago dödas 7 personer däribland 4 barn, och många såras.

mars 1969 — Massaker i Puerto Montt. Kravallpoliserna dödar 9 och sårar 30 jordbruksarbetare i den sydligt belägna staden Puerto Montt genom att med våld avhysa 100 jordbruksarbetarfamiljer från ett stycke outnyttjad mark som under fredliga former ockuperats.

jan 1970 — Folkfrontens samarbetskommitté nominerar Allende till presidentkandidat.

april 1970 — PRESIDENTVAL. Salvador Allende vinner valet, och Chile blir det första landet i världen som väljer en socialistisk president (en marxistisk-socialistisk president!).

Valresultat:
Allende (UP) 36,2%
Rodomiro Tomic (kristdemokraterna) 27,8%
Jorge Alessandri (oberoende) 34,9%

Då Allende inte uppnår majoritet är en speciell parlamentsröstning nödvändig för att han ska godkännas som president.

okt 24 — Allende utropas av parlamentet till Chiles president.

nov 3 — Allendes installeras.

dec 2 — De första stora jordegendomar-na exproprieras i enlighet med jordreformlagen.

CHILEKOMMITTEN

Adress: Box 622, 101 28 Stockholm
Ny tel nr: 08-744 34 83

Chilekommittén bildades som solidaritetsorganisation i december 1971. Efter militärkuppen i Chile den 11 september 1973 är Chilekommittén en del av den internationella solidaritetsrörelsen för motståndskampen i Chile. Chilekommitténs målsättning är att politiskt och materiellt stödja motståndskampen i Chile samt att sprida lärdomar om den chilenska arbetarklassens kamp före och efter militärkuppen. Chilekommitténs insamlade medel går oavkortat till motståndskampen inne i Chile. Chilekommittén är partipolitisk obunden och tillåter olika politiska riktningar och tendenser att komma till uttryck, såvida tendenserna inte går emot kommitténs plattform: BEKÄMPA IMPERIALISMEN, STÖD MOTSTÅNDET — BOJKOTTA DIKTATUREN, FRIGE DE POLITISKA FÅNGARNA, STÖD DET CHILENSKA FOLKETS KAMP — FÖR SOCIALISM, STÖD ARBETARRÖRELSEN I CHILE.

Stöd motståndskampen i Chile! Postgiro 65 39 28 — 2.

Chilekommittén har för närvarande följande insamlingar:

Nummer:	Namn:
117572-8	El Salvador-insamlingen
79040-0	Facklig återuppbyggnad i Chile
653928-2	Nationella insamlingen till Chile
50488-6	Chilebulletinen
88 72 33 - 5	Chilekommitténs kampfond

CHILEBULLETINEN

Chilebulletinens adress: Box 5220 - 102 45 Stockholm
Besöksadress: Grev Turegatan 15, 1tr.
Telefon: 08 — 61 88 41

Ansvarig utgivare: Anders Nordström
Redaktion: Ignacio de Acha, Carlos Mejias, Cecilia Nilsson

Redaktionsrådet: Margareta Björling, Horacio Marrotta, Ingert Nilsson, Sigyn Olsson, Karin Wahlgren

Pressläggningsdatum: 29 juni 1981

Tryckeri: Prinkipo

Prenumerationspris: 45 kr för 5 nummer framåt. Stöd-prenumeration 100 kr. Betala på postgiro 50488-6, Chilebulletinen. Ange fr o m vilket nummer prenumerationen ska börja. Adressändringar sändes till Chilebulletinen, Sprängkullsgatan 19 A. 411 23 Göteborg.

Repro: Chilebulletinen

Ändamål:

Till FDR, Den demokratiska revolutionära befrielsefronten i El Salvador.

Till fyra fackliga federationer i Chile: Metall, grafiker, lantarbetare och kolgruvearbetare. 25% till de chilenska vänsterpartierna och 75% till konkreta projekt lokalt i Chile.

Prenumerationer och inbetalning för lösnum-merförsäljning.

Konto för organisationens löpande verksamhet, bokförsäljning etc.

- 2-3 Den fackliga rörelsen blickar framåt · En introduktion
- 4-5 En historia färgad av blod, förföljelse och massaker
—Arbetarrörelsen 1890--1953
- 6-7 CUT bildas och kampen hårdnar — Arbetarrörelsen 1953--1970
- 8 CUT under Unidad Popular
- 9 Industribälten -- Fröet till arbetarmakt
- 10-11 Den svåra vägen till facklig enhet · Facket efter 1973
- 12-13 »Kom hit -- Hit till fabriken» -- En fackbas berättar om sitt liv
- 14-15 Nya villkor för facket · Om juntans ekonomiska politik
- 16 Fackets vem är vem? -- En genomgång av några organisationer
- 17 Vad är Plan Laboral? -- Juntans nya arbetslagstiftning
- 18 Om bara kampviljan finns — Om PANAL-arbetarnas strejk
- 19 Två fackliga ledares syn på det fackliga arbetet
- 20-21 Arbetarnas röst gör sig alltid hörd -- 1:a maj 1974- 1980
- 22-23 Med förnuft och styrka ska vi segra -- 1:a maj 1981
- 24 Maipús arbetare visar vägen
- 25 LO stöder fackliga studier
- 26-27 De viktiga åren— En kronologisk översikt